గ్రంథజ్ఞానం

1వ అధ్యాయం

జ్ఞానం యొక్క ఔన్నత్యం. దివ్యఖురానులోని ముజాదిలా సూరాలోని అల్లాహ్ ప్రకటన: "మీలో ఎవరైతే విశ్వాసులో, ఎవరికైతే జ్ఞానం ప్రసాదించబడిందో, అల్లాహ్ వారి స్థానాలను సమున్నతం చేస్తాడు. అల్లాహ్‌కు మీరు చేసే పనుల్ని గురించి తెలుసు." 'తామా' సూరాలో, "ప్రభూ! నాకు మరింత జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించు."

2వ అధ్యాయం

ఒక వ్యక్తిని జ్ఞానం గురించి ఏదైనా ప్రశ్న అడిగినప్పుడు, ఒకవేళ అతను ఆ సమయంలో మరొకరితో మాట్లాడుతూ ఉన్నట్లయితే, తన సంభాషణను పూర్తి చేసిన తరువాత, ప్రశ్న అడిగిన వానికి సమాధానం చెప్పాలి.

56. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: ఒకసారి మహాప్రవక్త (సఅసమ్) ప్రజల మధ్య కూర్చొని, వారితో మాట్లాడుతూ ఉండగా, ఒక బద్దు (పల్లెవాసి) వచ్చి, "ప్రళయం ఎప్పుడొస్తుందో చెప్పండి" అని అడిగాడు. మహా ప్రవక్త (సఅసమ్) తమ సంభాషణలో నిమగ్నమైపోయారు (అతని ప్రశ్నకు సమాధానం ఇవ్వలేదు). అక్కడ సమావేశంలో ఉన్న కొందరు; ఆయన అతని ప్రశ్నను విన్నారు కాని అది ఆయనకు నచ్చలేదు అని అన్నారు. ఇంకా కొందరు, ఆయన అతని ప్రశ్నను అసలు విననే లేదు అని అన్నారు. మహాప్రవక్త (సఅసమ్) తమ సంభాషణను ముగించిన తరువాత, ప్రళయం గురించి అడిగిన ఆ వ్యక్తి ఏమయ్యాడు అని అడిగారు. దానికి అతను, "మహాప్రవక్తా! ఇదిగో నేను ఇక్కడే ఉన్నాను" అని అన్నాడు. అప్పుడు ఆయన ఇలా సెలవిచ్చారు; "విశ్వసనీయత అంతమైపోయినప్పుడు, నీవు ప్రళయం కోసం ఎదురుచూడు. ప్రళయం వస్తుంది. అతను, "విశ్వసనీయత ఎందుకు అంతమవుతుంది?" అని అడిగాడు. దానికి ఆయన (స), "అయోగ్యులైన వారి చేతుల్లోకి అధికారం వచ్చినప్పుడు, ప్రళయం కోసం ఎదురు చూడు" అని సమాధానం చెప్పారు.

3వ అధ్యాయం

జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాన్ని చెప్పినవాడు బిగ్గరగా పలికిన వాడు

57. అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (ర) ఇలా కథనం చేశారు: మేము ఒకసారి, ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) వెనుకపడి పోయారు (ఆ ప్రయాణం మక్కా నుండి మదీనాకు చేసినది). నమాజు సమయం అయి పోయింది. మేము, త్వరత్వరగా వుజూ చేసుకుంటున్నాము. అప్పుడు ఆయన (స) వచ్చి మమ్మల్ని కలుసుకున్నారు. కాళ్ళను (పూర్తిగా, చక్కగా కడిగే బదులు) ఇట్టే అసంపూర్ణంగా పైపైన తడి చేతులతో కడుక్కున్నాము. (ఈ పరిస్థితిని చూసి) ఆయన (స) మమ్మల్ని బిగ్గరగా పిలిచి రెండుసార్లో, మూడు సార్లో ఇలా అన్నారు: "మీ మడమల్ని నరకాగ్ని నుండి కాపాడుకోండి."

4వ అధ్యాయం

ఉల్లేఖకులు ఉపయోగించిన విభిన్న పదప్రయోగాలను గురించి చేపట్టటం జరిగింది. హదీసు శాస్త్రవేత్తలకు మాత్రమే ఇది బాగా ఉపయోగపడుతుంది.

58. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) కథనం ప్రకారం, ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఆకులు రాలని చెట్టు ఒకటి ఉంది. ఆ చెట్టును ఒక ముస్లిమ్‌తో పోల్చవచ్చు. ఆ చెట్టు పేరేమిటో నాకు చెప్పండి." అప్పుడు అక్కడున్న వారందరూ అడవిలోని చెట్లను గురించి ఆలోచించసాగారు. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్, "అది ఖర్జూరపు చెట్టు అని నేను అనుకున్నాను. సిగ్గుపడటం వలన ఆ విషయం నేను చెప్పలేకపోయాను" అని చెప్పారు. ప్రవక్త (సఅసమ్)గారి సహచరులు, "మహా ప్రవక్తా! అది ఏ చెట్టు దయచేసి మీరే చెప్పండి" అని అడిగారు. దానికి ఆయన, "అది ఖర్జూరపు చెట్టు" అని సెలవిచ్చారు.

5వ అధ్యాయం

గురువు తన శిష్యుల జ్ఞానాన్ని పరీక్షించటానికి ఏదైనా ఒక ప్రశ్న అడగటం

59. ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) కథనం: "చెట్లల్లో ఆకులు రాలని చెట్టు ఒకటి ఉంది. ఒక ముస్లిమ్ కూడా దానిలాంటి వాడే. ఆ చెట్టు పేరేమిటో చెప్పండి." ఇది విన్న అక్కడి వారు అడవిలోని వృక్షాలను గురించి ఆలోచించసాగారు. హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: "అది ఖర్జూరపు చెట్టు అని నా మనస్సుకు తట్టింది. (కాని పెద్దలు ఉండటం వల్ల నేను చెప్పటానికి మొహమాటపడ్డాను)" చివరకు ప్రవక్త మహనీయుని

సహచరులు, "మహాప్రవక్తా! మీరే సెలవీయండి" అని అడిగారు. అప్పుడు ఆయన (స), "అది ఖర్జూరపు చెట్టు" అని సెలవిచ్చారు.

6వ అధ్యాయం

జ్ఞానం గురించి ఏమని చెప్పబడింది; అల్లాహ్ సూక్తి ఇలా ఉంది; "ఓ ప్రభూ! నాకు మరింత జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించు.

7వ అధ్యాయం

హదీసు శాస్త్రానికి సంబంధించిన కొన్ని నియమాలకు చెందిన వివరణలు ఇక్కడ అనువాదం చెయ్యబడలేదు. ఒక సగటు పాఠకునికి ఇవి అంతగా ఉపయోగ పడే విషయాలు కావు.

ఈ అధ్యాయాలు మరియు 60, 61 నెంబర్లు గల హదీసులకు పైన పేర్కొనబడిన హదీసుల్లోని విషయాలే వర్తిస్తాయి.

62. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: ఒకసారి మేము మసీదులో మహాప్రవక్త (సఅసమ్) గారితో కూర్చొని ఉన్నాము. ఇంతలో ఒంటెపై ఆసీనుడై ఉన్న వ్యక్తి ఒకడు మా దగ్గరకు వచ్చాడు. అతను తన ఒంటెను మసీదులో కూర్చోబెట్టి కట్టిపడేశాడు. తరువాత, ముహమ్మద్ (స) ఎవరు? అని అడిగాడు. అప్పుడు ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) మా మధ్యన మోచేతి మీద ఆనుకుని కూర్చొని ఉన్నారు. మోచేతి మీద ఆనుకుని కూర్చున్న ఈ స్వచ్ఛమైన తెల్లవర్ణం గల మనిషే ముహమ్మద్ (స) అని మేము చెప్పాము. అప్పుడు ఆ మనిషి మహాప్రవక్త (స)ను ఉద్దేశించి, "ఓ అబ్దుల్ ముత్తలిబ్ కుమారుడా!" అని సంబోధించాడు. మహాప్రవక్త (స), "చెప్పు, నేను వింటున్నాను" అని అన్నారు. అతను ఇలా అన్నాడు, "నేను మిమ్మల్ని కొన్ని విషయాలు అడుగుతాను. కఠినంగా అడుగుతాను. అన్యథా భావించకండి." దానికి మహనీయులు (స), "నీకు ఇష్టమైన దాన్ని స్వేచ్ఛగా మొహమాటం లేకుండా అడుగు. నేనేమీ బాధపడను", అని సెలవిచ్చారు. అప్పుడు అతను ఇలా అన్నాడు, "మీ ప్రభువు మీద, పూర్వపు ప్రజల ప్రభువు మీద ప్రమాణం చేసి మిమ్మల్ని, అడుగుతున్నాను; మిమ్మల్ని అల్లాహ్ ప్రపంచ మానవులందరికీ ప్రవక్తగా చేసి పంపాడా?" దానికి ఆయన (స) "అవును. అల్లాహ్ సాక్షిగా చెబుతున్నాను" అని అన్నారు. అప్పుడు అతను ఇలా అన్నాడు, "అల్లాహ్ మీద ప్రమాణం చేసి అడుగుతున్నాను; ప్రతి రోజూ ఐదుసార్లు నమాజు చెయ్యమని అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఆజ్ఞాపించాడా?" దానికి ఆయన (స), "అవును. అల్లాహ్ మీద

ప్రమాణం చేసి చెబుతున్నాను." అని సమాధానం చెప్పారు. ఆ మనిషి ఇంకా ఇలా అడిగాడు, "అల్లాహ్ మీద ఒట్టువేసి అడుగుతున్నాను; ప్రతి సంవత్సరం రమజాను మాసం అంతా ఉపవాసాలు ఉండాలని అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఆజ్ఞాపించాడా?" దానికి జవాబుగా, మహాప్రవక్త (స) "అవును. అల్లాహ్‌తోడు" అని అన్నారు. తరువాత అతను మళ్లీ ఇలా అడిగాడు; "నేను అల్లాహ్ సాక్షిగా మిమ్మల్ని అడుగుతున్నాను; మాలో ధనవంతులైన వారి వద్ద నుండి 'జకాతు' ధనం వసూలు చేసి మాలో నిస్సహాయులైన పేద వారికి పంచిపెట్టమని అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఆదేశించాడా?" మహనీయులు (స), "అవును. అల్లాహ్ సాక్షిగా" అని చెప్పారు. ఆ తరువాత అతను ఇంకా ఇలా అన్నాడు; "మీరు అల్లాహ్ నుంచి తీసుకొచ్చిన ఈ ఆజ్ఞలను నేను విశ్వసిస్తున్నాను; నా జాతి ప్రజలు పంపగా ఇక్కడకు వచ్చిన వాడను; నా పేరు జమామ్ బిన్ సలబ; బనీసాద్ బిన్ బకర్ వంశానికి చెందిన వాడను."

63. హజ్రత్ అనస్ (రజిఅన్) ఇలా చెప్పారు: మహాప్రవక్త (స)ను ప్రశ్నలు అడగొద్దని దివ్యఖురాను మమ్మల్నయితే నిషేధించింది. కనుక గ్రామీణ ప్రాంతం నుంచి ఒక వ్యక్తి ఎవరైనా వచ్చి (ఈ నిషేధాజ్ఞను గురించి తెలియని వాడు) ఆయన్ని (స) ప్రశ్నలు అడిగితే, వాటిని వినే భాగ్యం మాకు కలిగితే ఎంత బాగుంటుంది అని చాలా కుతూహలపడుతూ ఉండేవాళ్లం. ఇంతలోనే ఒక పల్లెటూరు మనిషి (బుద్దు) రానే వచ్చాడు. అతను ప్రవక్త (స) నుద్దేశించి ఇలా అన్నాడు; "మీరు పంపిన దూత మా వద్దకు వచ్చాడు. అతను, మిమ్మల్ని అల్లాహ్ పంపాడని మీరు ప్రకటిస్తున్నారని చెప్పాడు." ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స), "అతను చెప్పింది నిజమే" అని ధ్రువీకరించారు. అప్పుడు ఆ పల్లెటూరు మనిషి, "అయితే, ఆకాశాన్ని ఎవరు సృష్టించారు?" అని అడిగాడు. దానికి ఆయన (స), "ఆకాశాన్ని అల్లాహ్ సృష్టించాడు" అని సమాధానం చెప్పారు. ఇంకా అతను, "భూమిని ఎవరు పుట్టించారు; పర్వతాలను ఎవరు సృష్టించారు?" అని అడిగాడు. జవాబుగా ఆయన (స). "అల్లాహ్ సృష్టించాడు" అని పలికారు. తరువాత అతను, "పర్వతాలలోని ప్రయోజనకరమైన వస్తువులను ఎవరు సృష్టించారు?" అని ప్రశ్నించాడు. ఈ ప్రశ్నకు కూడా సమాధానంగా మహాప్రవక్త (స) అల్లాహ్‌యే సృష్టించాడు అని చెప్పారు. అప్పుడు అతను ఇలా అడిగాడు, "ఆకాశాలను, భూమిని సృష్టించినవాడు, పర్వతాలను నిలబెట్టినవాడు, వాటిలో ప్రజలకు ఉపయోగపడే వస్తువులను పెట్టినవాడు అయిన అల్లాహ్ సాక్షిగా అడుగుతున్నాను; మిమ్మల్ని అల్లాహ్‌యే ప్రవక్తగా నియమించి పంపాడా?" మహాప్రవక్త (స),

"అవును నన్ను అల్లాహ్‌యే పంపాడు" అని చెప్పారు. ఆ తరువాత అతను ఇలా అడిగాడు, "మేము ఐదు పూటలు విధిగా నమాజు చెయ్యాలనీ, మా సరిసంపదలకు జకాతు ఇవ్వాలనీ మీ దూత చెప్పాడు, ఇది నిజమేనా?" దానికి ఆయన(స) "అవును, అతను నిజం చెప్పాడు" అని సెలవిచ్చారు. అతను అప్పుడు ఇలా అడిగాడు, తమర్ని ప్రవక్తగా పంపిన దేవునిపై ప్రమాణం చేసి అడుగుతున్నాను; ఈ విషయాలను గురించి అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఆజ్ఞాపించాడా?" ఆయన (స) "అవును అల్లాహ్ ఆజ్ఞాపించాడు." అని సెలవిచ్చారు. అతను ఇంకా ఇలా అడిగాడు, "సంవత్సరంలో ఒక మాసం రోజులు మేము విధిగా ఉపవాసం ఉండాలని మీ దూత అంటున్నాడు. నిజమేనా?" దానికి మహనీయ ముహమ్మద్ (స) "అతను నిజమే చెప్పాడు" అని అన్నారు. అప్పుడు అతను ఇలా అన్నాడు, "మిమ్మల్ని ప్రవక్తగా పంపిన దేవుని సాక్షిగా అడుగుతున్నాను; "ఇలా విధిగా చెయ్యమని అల్లాహ్ తమర్ని ఆజ్ఞాపించాడా?" ఆయన(స), "అవును. ఆజ్ఞాపించ్ఛాడు" అని సెలవిచ్చారు. తరువాత అతను ఇలా అడిగాడు; "మీ దూత ఇంకా ఇలా చెప్పాడు; మేము విధిగా హజ్ యాత్రకు పోవాలని; అంటే అక్కడకు చేరుకోగల ఆర్థిక స్థోమత కలవారు." ఆయన (స) దానికి, "అవును. అతను యదార్థం చెప్పాడు." అని సమాధానం చెప్పారు. అప్పుడు అతను ఇలా అడిగాడు; "ప్రవక్తగా నియమించి మిమ్మల్ని పంపిన దేవుని సాక్షిగా అడుగుతున్నాను; "అవును ఇచ్చాడు" అని ఆయన (స) సమాధానం చెప్పారు. చివరకు అతను ఇలా అన్నాడు; "మీకు సత్యాన్ని ప్రసాదించి పంపిన అల్లాహ్‌పై ప్రమాణం చేసి చెబుతున్నాను: ఈ విషయాలను పెంచను, కుదించను." ఇది విని ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఇతను గనక నిజమే చెబుతున్నట్లయితే, తప్పకుండా స్వర్గానికి పోతాడు."

8వ అధ్యాయం

ఒక చేతి నుంచి మరొక చేతికి జ్ఞాన గ్రంథాల మార్పిడి వ్యవహారం. మత విద్వాంసులు ధర్మజ్ఞానాన్ని వ్రాసి వివిధ దేశాలకు పంపే విషయం

హజ్రత్ అనస్ (ర) ఇలా అన్నారు: హజ్రత్ ఉస్మాన్ (ర) దివ్యఖురాను గ్రంథాన్ని సంకలనం చేయించి, దానికి సంబంధించిన కొన్ని ప్రతుల్ని దూర ప్రదేశాలకు పంపించారు. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (ర), యహ్యా బిన్ సయీద్ అనన్సారీ(ర) మరియు ఇమామ్ మాలిక్ ఈ పద్ధతిని ధర్మసమ్మతమైనదిగా నిర్ణయించారు. హిజాజ్‌కు చెందిన కొందరు విద్వాంసులు ఈ అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు. దీనికి

ఆధారంగా వారు మహాప్రవక్త(స) గారి ఈ సూక్తిని ఉటంకించారు. ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఒక సైన్యాధికారికి ఒక ఉత్తరం వ్రాశారు. అతనితో, "ఫలానా ప్రదేశా నికి చేరుకోనంత వరకు, నీవు ఈ ఉత్తరాన్ని విప్పి చూడకూడదు" అని ఆయన (స) పురమాయించారు. ఆ ప్రదేశాన్ని చేరుకున్న తరువాత అతను ఆ ఉత్తరాన్ని తెరచి ప్రజలకు దానిని చదివి వినిపించాడు, మహాప్రవక్త (స) గారి ఆదేశాన్ని వారికి తెలియజేశాడు.

64. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (ర) ఇలా అన్నారు: ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఒక ఉత్తరం వ్రాసి ఒక మనిషికి (అబ్దుల్లా బిన్ హుజాఫా)కు ఇచ్చారు. ఆ ఉత్తరాన్ని బెహ్రైన్ నగర గవర్నర్‌కు అందించమని ఆయన (స) అతనికి చెప్పారు. బెహ్రైన్ గవర్నరు (మన్జర్ బిన్ సావీ) ఆ ఉత్తరాన్ని కస్రా (పర్షియక)కు పంపించాడు. అతను ఆ ఉత్తరాన్ని చదివి ముక్కలు ముక్కలుగా చింపిపారేశాడు. ఇబ్నె ముసయ్యబ్ ఇలా అన్నారని నేను అనుకుంటున్నాను అని ఇబ్నె షిహాబ్ చెప్పారు: "ఇదే విధంగా అల్లాహ్ ఈరాన్ వారిని కూడా ముక్కలు ముక్కలుగా చించిపారవేయుగాక!" అని మహాప్రవక్త (స) శపించారు.

65. అనస్ బిన్ మాలిక్ (ర) ఇలా చెప్పారు: ఒకసారి ప్రవక్త మహనీయులు (స) బహుశా ఒక ఉత్తరం వ్రాశారు. లేదా వ్రాద్దామని సంకల్పించుకున్నారు. వారు (అజమ్ రోమర్ రాజులు) ముద్ర వేసిన ఉత్తరాలను మాత్రమే చదువుతారని ప్రవక్త (స) అనుచరులు ఆయనకు చెప్పారు. అప్పుడు ఆయన (స) ఒక వెండి ఉంగరాన్ని తయారు చేయించారు. దాని మీద ముహమ్మద్ (స) అనే పదాలు చెక్కబడి ఉన్నాయి. అనస్ (ర), "నేను ఆ ఉంగరం తెల్లని మెరుపును మహాప్రవక్త (స)గారి చేతిలో చూశాను" అని అన్నారు. షుబ్ (ర), "దాని మీద దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) అనే అక్షరాలు చెక్కబడి ఉన్నాయని ఎవరు చెప్పారు అని నేను ఖతాదాను అడిగాను" అని చెప్పారు. దానికి ఆయన, "హజ్రత్ అనస్ (ర)" అని సమాధానం చెప్పారు.

9వ అధ్యాయం

సభలో చివర్న ఉన్న స్థలంలో కూర్చున్న వ్యక్తికి సంబంధించిన, సభలో మధ్యన స్థలం ఉండటాన్ని చూసి అక్కడకు పోయి కూర్చున్న వ్యక్తికి సంబంధించిన ప్రసంగం

66. అబూ వాఖిద్ అల్లైతి ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఒకసారి మహాప్రవక్త (సఅసమ్) మసీదులో కూర్చొని ఉన్నారు. ఆయన (స)తో పాటు ఇంకా కొందరు కూడా అక్కడ కూర్చొని ఉన్నారు. ఇంతలో ముగ్గురు మనుషులు అక్కడకు వచ్చారు.

వారిలో ఇద్దరయితే ఆయన (స) దగ్గరకు ప్రసంగం వినేందుకు వచ్చారు. మూడో మనిషి అక్కణ్ణుంచి వెళ్లిపొయ్యాడు. అబూ వాజిద్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: ఆ ఉభయులూ మహాప్రవక్త (స) ముందుకు వచ్చి నిలబడ్డారు. వారిలో ఒకడు సభలో మధ్యన ఒకచోట కొంచెం ఖాళీ స్థలం ఉండటాన్ని గమనించి అక్కడకు పోయి కూర్చున్నాడు. రెండో అతను సభలో జనం వెనుక భాగంలో కూర్చున్నాడు. మూడో అతను వెనుతిరిగి వెళ్లిపోయాడు. తమ ప్రసంగాన్ని ముగించిన మహాప్రవక్త (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: ఆ అల్లాహ్ శరణు కోరుకున్నాడు; అల్లాహ్ అతన్ని కరుణించి అతనికి స్థలాన్ని ప్రసాదించాడు. రెండో అతను సభ లోపలకు చొరబడటానికి పోయి కూర్చోటానికి సిగ్గుపడ్డాడు. అల్లాహ్ కూడా అతన్ని చూసి సిగ్గుపడ్డాడు, అతనిపై కృప చూపాడు. మూడో అతను ముఖం తిప్పుకున్నాడు; అల్లాహ్ కూడా అతన్నుంచి ముఖం తిప్పుకున్నాడు.

10వ అధ్యాయం

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: నేను బోధించే విషయాలను ఇతరుల ద్వారా వినే మనిషి, నేను చెబుతూ ఉండగా ప్రత్యక్షంగా వినే మనిషి కంటే వాటిని ఎక్కువగా జ్ఞాపకం ఉంచుకుంటాడు. ఇలా తరచూ జరుగుతుంది.

67. అబూబకర్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు : ఒకసారి మహాప్రవక్త (సఅసమ్) ఒక ఒంటెపై ప్రయాణం చేస్తున్నారు. (అది జిల్‌హజ్జ మాసం పదవ తారీఖు) ఒక వ్యక్తి ఆ ఒంటె కళ్లాన్ని పట్టుకుని నడుస్తున్నాడు. మహనీయ ప్రవక్త(స) "ఈ రోజు ఏమి రోజు"? అని అడిగారు. ఆ రోజేమి రోజూ మాకు తెలిసినా, ఆయన (స) దానికి మరొక పేరేదైనా పెడతారేమో అని భావించి మౌనంగా ఉండిపోయాము. తరువాత, ఆయనే స్వయంగా, ఈ రోజు 'యౌముల్ ఖహర్' కాదా (ఖుర్బానీ జంతువులను బలి ఇచ్చే రోజు) అని అడిగారు. దానికి మేము, నిస్సందేహంగా ఇది 'యౌముల్ ఖహరే' అని విన్నవించుకున్నాము. మళ్లీ ఆయన (స), "ఈ మాసం ఏమి మాసం?" అని అడిగారు. ఆ మాసం పేరేమిటో మాకు తెలిసినా, దానికి ఆయన (స) మరొక పేరేదైనా పెడతారేమో అని భావించి, మౌనముద్ర పాటించాము. ఆయనే (స) స్వయంగా, "ఇది జిల్‌హజ్జ మాసం కాదా" అని అడిగారు. దానికి మేము, "నిస్సందేహంగా ఈ మాసం జిల్ హజ్జ మాసమే" అని విన్నవించుకున్నాము. అప్పుడు ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఈ మాసంలో, ఈ నగరంలో మీ ఈ రోజు ఎంత పవిత్రమైనదో, అదేవిధంగా మీ రక్తం (ప్రాణం) మీ ధనం, మీ గౌరవం కూడా ఒకరివి

మరొకరికి అంతే పవిత్రమైనవి. ఇక్కడున్నవారు లేని వారికి ఈ విషయం గురించి చెప్పండి. ఎందుకంటే, ఇక్కడలేని వారు ఇక్కడున్న వారికంటే బహుశా ఎక్కువగా ఈ విషయాలను జ్ఞాపకం ఉంచుకోవచ్చు."

11వ అధ్యాయం

చెప్పటం, చెయ్యటం (వాక్కు, ఆచరణల) కంటే జ్ఞానం ముఖ్యమైనది, మౌలిక మైనది. ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఖురాను గ్రంథంలో ముహమ్మద్ సూరాలో ఇలా సెలవిచ్చాడు: "కనుక ప్రవక్తా! బాగా తెలుసుకో, అల్లాహ్ తప్ప అరాధనకు అర్హుడైన వాడెవ్వడూ లేడు" అని (47 : 19). అల్లాహ్ మొట్టమొదట జ్ఞానం గురించి చెప్పాడు. కనుక మనిషి ముందు జ్ఞానాన్ని సముపార్జించుకోవాలి. మత విద్వాంసులు మాత్రమే దైవప్రవక్తలకు వారసులు కాగలుగుతారని ఒక హదీసులో వచ్చింది. దైవ ప్రవక్తలు జ్ఞానానికి సంబంధించిన వారసత్వాన్ని విడిచి వెళ్ళారు. ఎవరైతే జ్ఞానాన్ని సముపార్జించు కుంటారో, వారు ఆ వారసత్వపు మొత్తం భాగాన్ని పొందుతారు. ఎవరైతే జ్ఞాన సముపార్జన కోసం ప్రయాణం చేస్తారో, వారి కోసం అల్లాహ్ స్వర్గానికి పోయే మార్గాన్ని సులభతరం చేస్తాడు. ఖురాను గ్రంథంలో ఫాతిర్ సూరాలో అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు : "యదార్థమేమిటంటే, అల్లాహ్ దాసులలో జ్ఞానులు మాత్రమే ఆయనకు భయపడతారు. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ శక్తిమంతుడు, మన్నించేవాడూను" (35 : 28) ఇంకా అన్ కబూత్ సూరాలో అల్లాహ్ ఇలా అన్నాడు; "మేము ఈ దృష్టాంతాలను ప్రజల అవగాహన కోసం వివరిస్తాము. కాని జ్ఞాన సంపన్నులే వాటిని అర్థం చేసుకుంటారు." (29 : 43). ముల్క్ పేరు గల సూరాలో కూడా ఆయన ఇలా అన్నాడు, "ఆ నరకవాసులు ఇలా అంటారు : "అయ్యో! మేము గనక అనాడు దైవప్రవక్తల మాట విని ఉంటే లేదా గ్రహించి ఉంటే, ఈనాడు ఇలా మండే నరకాగ్ని శిక్షకు గురి అయిన వారిలో చేరి ఉండేవారము కాదు కదా!" ఈ విధంగా వారే స్వయంగా తమ తప్పును ఒప్పుకుంటారు. ఈ నరకవాసులు నాశనమైపోను! (69 :10). ఇంకా జోమర్ సూరాలో ఆయన ఇలా సెలవిచ్చాడు. "ప్రవక్తా! వీరిని అడుగు, తెలిసిన వారూ, తెలియని వారూ ఇద్దరూ ఎప్పుడైనా సమానులు కాగలరా? బుద్ధిమంతులు మాత్రమే హితబోధను స్వీకరిస్తారు." (39 - 9)

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) తమ ఒక సూక్తిలో ఇలా సెలవిచ్చారు : "అల్లాహ్ ఎవరికైనా మేలు చేయదలిస్తే, అతనికి ఆయన ధర్మాన్ని అవగాహన చేసుకునే భాగ్యాన్ని కలుగజేస్తాడు. జ్ఞానమైతే నేర్చుకుంటేనే లభిస్తుంది కదా" అబూజర్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు; "ఒకవేళ మీరు ఇక్కడ, నా మెడ మీద కరవాలాన్ని పెడితే, అప్పుడు కూడా (అంటే నా మెడ తెగక ముందు) మహాప్రవక్త (స) నుంచి నేను నేర్చుకున్న కనీసం ఒక్క

విషయాన్నయినా నేను చెప్పగలుగుతాను అని అనుకుంటే, తప్పకుండా దాన్ని వినిపిస్తాను" (అంటే తాను నేర్చుకున్న దాన్ని తప్పనిసరిగా ఇతరులక్కూడా నేర్పాలి, చెప్పాలి అని భావం)

ఇబ్నె అబ్బాస్ ఇలా సెలవిచ్చారు : "మీరు విశ్వాసపాత్రులైన దైవభక్తులు అయి పోండి." అంటే సహనశీలత కలవారుగా, క్షమించేవారుగా, జ్ఞానులుగా, వివేకవంతులుగా, అవగాహన గలవారుగా రూపొందండి అని భావం. కొందరేమన్నారంటే, నిజమైన దైవభక్తులెవరంటే, ప్రజలకు పెద్ద పెద్ద విషయాలను గురించి చెప్పే ముందు చిన్న చిన్న ధార్మిక విషయాలను వారికి నేర్పి శిక్షణ గరిపేవారు.

12వ అధ్యాయం

ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) సందర్భాన్ని, సమయాన్ని చూసి తమ అనుచరు లకు జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాలను నేర్పేవారు, వారు విసుక్కోకూడదని, వారిలో అయిష్టత చోటుచేసుకోకూడదని ఆయన అలా చేసేవారు.

68. ఇబ్నె మసూద్ (రజిఅన్) ఇలా సెలవిచ్చారు: ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) మాకు హితోపదేశం చెయ్యటానికి సమయ సందర్భాలను పాటించేవారు. మేము విసుక్కోవటాన్ని ఆయన (స) ఇష్టపడేవారు కాదు.

69. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజిఅన్) గారి కథనం ప్రకారం, మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: మత సంబంధమైన విషయాలను ప్రజలకు సులభతరం చేసి చెప్పండి; కఠినతరం చెయ్యకండి. వారికి శుభవార్తలు వినిపించండి; వారు ద్వేషించేలా చెయ్యకండి.

13వ అధ్యాయం

జ్ఞానం నేర్చుకోదలిచిన వారి కోసం కొన్ని రోజులు కేటాయించే వ్యక్తి

70. హజ్రత్ అబూ వాయిల్ (రజిఅన్) గారు ఇలా సెలవిచ్చారు: హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మసూద్ (రజిఅన్) గారు ప్రతి గురువారం ప్రజలకు ధర్మబోధ చేసే వారు. ఒకసారి ఒక మనిషి ఆయనగారితో ఇలా అన్నాడు: అబా అబ్దుర్రహ్మాన్ గారూ! మీరు ప్రతి రోజు మమ్మల్ని ఉద్దేశించి ధర్మోపన్యాసం చేస్తే బాగుంటుందని అనుకుంటున్నాను. దానికి ఆయన గారు ఇలా అన్నారు: (అది పెద్ద కష్టమైన విషయ మేమీ కాదు) కాని మిమ్మల్ని విసిగించటం నాకు ఇష్టం లేదు. కాబట్టి నేను అలా చెయ్యటం లేదు. మీరు సంతోషంగా ఉన్నప్పుడే, సందర్భాన్ని బట్టే నేను మీకు హితోపదేశం చేస్తాను. ప్రవక్త (స) మహనీయులు కూడా సమయాన్ని, సందర్భాన్ని

చూసే మాకు హితబోధ చేసేవారు. మేము విసుక్కుంటామేమో అని ఆయన (స) భయపడేవారు.

14వ అధ్యాయం

అల్లాహ్ తాను మేలు చెయ్యదలచుకున్న మనిషికి ధర్మానికి సంబంధించిన అవగాహనను ప్రసాదిస్తాడు

71. హజ్రత్ ముఆవియా (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: ప్రవక్త మహనీయులు ఇలా బోధిస్తూ ఉండగా నేను విన్నాను: "అల్లాహ్ తాను ఎవరికైనా మేలు చెయ్యదలిస్తే, ఆయన అతనికి ధర్మానికి సంబంధించిన అవగాహనను ప్రసాదిస్తాడు. నేనైతే కేవలం పంచి పెట్టేవాణ్ణి మాత్రమే.[1] ఇచ్చేవాడు, ప్రసాదించే వాడు అల్లాహ్‌యే. ఈ (ఇస్లామీ) జమాఅత్ మటుకు కలకాలం అల్లాహ్ ఆజ్ఞలపై స్థిరంగా ఉంటుంది. శత్రువులు దానికి ఏ మాత్రం నష్టం కలిగించలేరు: ఇది అల్లాహ్ ఆజ్ఞ (ప్రళయం) వచ్చే వరకు జరగదు."

15వ అధ్యాయం

ధర్మావగాహనకు వివేకం అవసరం మరియు దానికి ఉన్న ఔన్నత్యం

72. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు : ఒకసారి మేము ప్రవక్త మహనీయుని (స) దగ్గర కూర్చొని ఉన్నాము. ఇంతలో ఎవరో ఆయన (స) వద్దకు ఖర్జూరపు చెట్టు లేత రెమ్మను తీసుకు వచ్చారు. అప్పుడు ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: "చెట్లల్లో ముస్లిమ్ లాంటి లక్షణాలున్న చెట్టు ఒకటి ఉంది." అప్పుడు అది ఖర్జూరపు చెట్టు అని నా మనస్సుకు తట్టింది, అదే విషయాన్ని చెప్పెయ్యాలని కూడా అనిపించింది. కాని అక్కడున్న వారిలో నేనే చిన్న వాణ్ణి అని గమనించాను. మహామహుల్ని చూసి చెప్పలేకపోయాను, మౌనంగా ఉండిపోయాను. చివరకు ప్రవక్త మహనీయులే (స) స్వయంగా, "అది ఖర్జూరపు చెట్టు" అని చెప్పేశారు.

16వ అధ్యాయం

జ్ఞానాన్ని వివేకాన్ని పొందగోరే విషయంలో అసూయపడటం

హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: "మీరు పెద్దలు, నాయకులు అవటానికి పూర్వమే మంచి ధర్మజ్ఞానాన్ని నేర్చుకోండి." ఇమామ్ బుఖారి, పెద్దవారు అయిన

71–1. అంటే, నేనైతే అల్లాహ్ ఆజ్ఞల్ని, ఆయన మార్గదర్శక సూత్రాలను ప్రజలందరికీ వినిపిస్తాను. కాని మార్గం చూపటమనేది అల్లాహ్ అధికారంలో ఉంది.

తరువాత కూడా జ్ఞానాన్ని నేర్చుకోండి. ప్రవక్త (సఅసమ్) గారి అనుచరులు వృద్ధాప్యంలో కూడా ధర్మజ్ఞానాన్ని నేర్చుకున్నారు.

73. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మసూద్ (రజిఅన్) కథనం ప్రకారం, మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) ఇలా బోధించారు: ఇద్దరు మనుషులను గురించి అసూయపడవచ్చు - మొదటి మనిషి, దేవుడు ఐశ్వర్యాన్ని ప్రసాదించిన వాడు. అతను ఆ సంపదను పుణ్యకార్యాల కోసం ఖర్చు పెడతాడు. రెండో మనిషి, దేవుడు ఖురాను, హదీసు గ్రంథాల జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించిన వాడు. అతను ఆ జ్ఞానం ప్రకారం నిర్ణయాలు చేస్తాడు, తీర్పులు చెబుతాడు. ఇంకా అతను ఆ జ్ఞానాన్ని ప్రజలకు నేర్పడు.

17వ అధ్యాయం

దైవప్రవక్త హజ్రత్ మూసా (అస్సలామ్) హజ్రత్ ఖిజర్‌ను వెతుక్కుంటూ సముద్ర తీరంలో ప్రయాణం చెయ్యటం. ఖురాను గ్రంథంలోని అల్ కహ్ఫ్ సూరాలో మూసా ప్రవక్త (అస్సలామ్) ఇలా అనటం: "మీరు నేర్చుకున్న వివేకాన్ని మీరు నాకు కూడా నేర్పేందుకు, నేను మీతో రావచ్చా?"

74. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజిఅన్), "హజ్రత్ మూసా ప్రవక్త (అస్సలామ్) ఎవరి వద్దకు వెళ్లారు అనే విషయంలో, తనకు, హర్ బిన్ ఖైస్ ఇబ్నె హసన్‌కు మధ్య భేదాభిప్రాయం తలెత్తిందని, ఆయన ఖిజర్ వద్దకు వెళ్లారని తాను చెప్పానని" అన్నారు. ఇంతలో ఉబై బిన్ కాబ్ వారి ముందునుంచి ఎక్కడికో వెళుతూ కనిపించారు. ఇబ్నె అబ్బాస్ ఆయన్ని పిలిచి ఇలా అడిగారు: "మూసా ప్రవక్త ఎవరి వద్దకు వెళ్లారు, ఎవరిని కలుసుకోవాలని చిరునామా అడిగారు అనే విషయం గురించి నాకూ, నా స్నేహితునికీ మధ్య వివాదం తలెత్తింది. ఈ విషయం గురించి మహాప్రవక్త (స) నుంచి మీరేమైనా విన్నారా?" అప్పుడు ఆయన, అవును, విన్నాను అని చెబుతూ, ప్రవక్త మహనీయులు (స)ఇలా సెలవిచ్చారు అని చెప్పారు: "ఒకసారి మూసా ప్రవక్త ఇస్రాయీలు ప్రజల మధ్య కూర్చొని ఉన్నారు. అప్పుడు అక్కడకు ఒక మనిషి వచ్చి, మీకంటే ఎక్కువ జ్ఞానం కల వ్యక్తిని ఎవరినైనా మీరు చూశారా? అని అడిగాడు. మూసా ప్రవక్త సమాధానంగా, నాకైతే తెలియదు అని చెప్పారు. అప్పుడు అల్లాహ్ దైవవాణి ద్వారా, ఖిజర్ అనే నా దాసుడు ఒకడు ఉన్నాడు. అతను నీ కంటే ఎక్కువ జ్ఞానం కలవాడు అని తెలియజేశాడు. మూసా ప్రవక్త, నేను అతన్ని ఎలా కలుసు కోవాలి, ఎక్కడకు పోవాలి అని అల్లాహ్‌ను అడిగారు. అల్లాహ్ ఒక చేపను సూచనగా

నిర్ణయించి, ఆ చేప ఎక్కడైతే తప్పిపోతుందో, అక్కడకు మళ్లీ తిరిగి రావాలి, అప్పుడు ఆ స్థలంలో నీవు అతన్ని కలుసుకోవచ్చు అని చెప్పాడు. "అప్పుడు మూసా ప్రవక్త ఆ చేపను వెతుక్కుంటూ సముద్ర తీరాన ప్రయాణం చేస్తూ పోతున్నారు. ఒక చోట ఆయన వెంట వస్తున్న సేవకుడు ఇలా అన్నాడు: "ఇందాక మనం 'సఖ్రా' (శిల) వద్ద ఆగినప్పుడు, నేను మీకు చేప వృత్తాంతాన్ని చెప్పటం మరచిపోయాను. దాన్ని గురించిన ప్రస్తావన మీముందు చెయ్యకుండా షైతానే నన్ను మరిపింపజేశాడు." మూసా ప్రవక్త, ఆ స్థలాన్ని గురించే కదా మనం ఇంతవరకు వెతుక్కుంటూ వచ్చాము, అని అన్నారు. వారు ఉభయులూ తాము వచ్చిన అడుగుజాడల్ని అనుసరిస్తూ అన్వేషిస్తూ ఆ స్థలం వద్దకు చేరుకున్నారు. అక్కడ వారు హజ్రత్ ఖిజర్‌ను కలుసుకున్నారు. ఆ తరువాత జరిగిన విషయాన్ని గురించి స్వయంగా అల్లాహ్‌యే ఖురాను గ్రంథంలో (18:54-82) ప్రస్తావించాడు.

18వ అధ్యాయం

ప్రవక్త మహనీయులు హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్) కోసం ఇలా దుఆ చేశారు: "ఓ అల్లాహ్! అతనికి గ్రంథజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించు."

75. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఒకసారి నన్ను అలింగనం చేసుకుని ఇలా దుఆ చేశారు: "ఓ అల్లాహ్! ఇతనికి గ్రంథజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించు."

19వ అధ్యాయం

ఒక పిల్లవాని హదీసు కథనం ఆమోదయోగ్యం కావటానికి అతనికి కనీస వయస్సు ఎంత ఉండాలి.

76. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజిఅన్) గారి కథనం ఇలా ఉంది: ఒకసారి నేను ఒక ఆడ గాడిద మీద స్వారీ చేస్తూ వచ్చాను. అప్పుడు నేను యౌవనానికి దగ్గరలో ఉన్నాను (కాని యువకుణ్ణి కాలేదు). ప్రవక్త (స) మహనీయులు మినాలో నమాజు చేస్తున్నారు. ఆయన గారి ముందు గోడ అనేది ఏదీ అడ్డంగా లేదు. నమాజీల పంక్తికి కొంచెం ముందు నుంచి నేను నడుస్తూ వెళ్ళిపోయాను. గాడిదను విడిచిపెట్టాను, అది మేస్తూ ఉండిపోయింది. తరువాత నేను నమాజీల పంక్తిలో కలిసిపోయాను. నన్ను ఎవరూ ఆక్షేపించలేదు.

77. మెహమ్మూద్ బిన్ రబియా ఇలా చెప్పారు: ప్రవక్త మహనీయులు (స) పుక్కిలించి నా ముఖం మీద ఊసిన సంఘటన నాకు ఇప్పటికీ జ్ఞాపకం ఉంది.

ఆయన (స) ఆ నీటిని ఒక బక్కెట్టులో నుంచి తీసుకుని నోట్లో పోసుకున్నారు. అప్పుడు నా వయస్సు 5 సంవత్సరాలు ఉంటుంది.[1]

20వ అధ్యాయం

జ్ఞాన సముపార్జన కోసం ప్రయాణం చెయ్యటం. జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా గారు ఒకే ఒక హదీసును గురించి సమాచారం సేకరించే నిమిత్తం, అబ్దుల్లా బిన్ ఉనైస్‌ను కలుసుకోవటానికి ఒక నెల రోజులపాటు ప్రయాణం చేశారు.

78. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్), మూసా ప్రవక్త (అస్సలామ్) సహచరుడు ఎవరు అనే విషయం గురించి, తాను హర్‌బిన్ ఖైస్ బిన్ హాసన్ అల్ ఫజారీతో విభేదించానని చెప్పారు. ఇంతలోనే ఉబై బిన్ కాబ్ వారికి కనిపించారు. ఇబ్నె అబ్బాస్ అతన్ని పిలిచి ఇలా అడిగారు, "మూసా ప్రవక్త (అస్సలామ్) కలుసుకో దలచిన మరియు మూసా (అ) సహచరుడు అయిన వ్యక్తి ఎవరు అనే విషయంలో నాకూ, నా మిత్రునికీ మధ్య వివాదం తలెత్తింది. ఈ విషయం గురించి ప్రవక్త (స) మహనీయులు చెప్పగా మీరేమైనా విన్నారా?" ఉబై బిన్ కాబ్ ఇలా అన్నారు, "అవును, ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఈ వృత్తాంతం గురించి ప్రవచించగా నేను విన్నాను. ఆయన ఇలా సెలవిచ్చారు; ఒకసారి మూసా ప్రవక్త (అ) ఇస్రాయీలు ప్రజలు కొందరితో కూర్చొని ఉన్నారు. అప్పుడు ఒక వ్యక్తి అక్కడకు వచ్చి, మీకంటే ఎక్కువ జ్ఞానం నేర్చుకున్న వ్యక్తి మరొకరు ఎవరైనా ఉన్నారనే విషయం మీకు తెలుసా అని ప్రశ్నించాడు. సమాధానంగా మూసా ప్రవక్త (అ) "నాకైతే తెలియదు" అని చెప్పారు. అల్లాహ్ వహీ (దైవవాణి) ద్వారా, ఖిజర్ అనే నా దాసుడు ఒకడు ఉన్నాడు, అతను నీకంటే ఎక్కువ జ్ఞానం కలవాడు, అని తెలియజేశాడు. అప్పుడు మూసా ప్రవక్త (అ) నేను అతన్ని ఎలా కలుసుకోవాలి, అతనెక్కడున్నాడు అని అల్లాహ్‌ను అడిగారు. అల్లాహ్, ఒక చేపను గుర్తుగా నిర్ణయించి, ఆ చేప ఎక్కడైతే తప్పిపోతుందో అక్కడకు మళ్లీ తిరిగి రావాలి. ఆ స్థలంలో నీవు అతన్ని కలుసుకుంటావు అని ఆజ్ఞాపించాడు. తరువాత మూసా ప్రవక్త (అ) ఆ చేపను అన్వేషిస్తూ సముద్ర తీరాన ప్రయాణం చేస్తూ

77-1. మెహ్మూద్ బిన్ రబియా అప్పుడు చాలా చిన్నవారు. కాని ఆయనకు అవగాహనా శక్తి ఉండేది; కనుక ఈ సంఘటన జ్ఞాపకం ఉండింది. కనుక ఆయన కథనం, ఆయన ఉల్లేఖనం నమ్మదగినదిగా నిలబడింది. ప్రవక్త మహనీయులు (స) ప్రేమ పురస్సరంగా, శుభాలు కలగటానికి అతని ముఖం మీద పుక్కిలించి ఊశారు అని చెప్పుకుంటారు.

పోతున్నారు. ఒకచోట ఆయనతో వస్తున్న సేవకుడు ఇలా అన్నాడు, "ఇంతకు ముందు మనం 'సఖ్రా' (శిల) వద్ద ఆగినప్పుడు నేను మీకు చేప విషయం చెప్పటం మరచిపోయాను. దాన్ని గురించిన ప్రస్తావన మీతో చెయ్యకుండా షైతానే నన్ను ఏమరుపాటులో పడవేశాడు." అప్పుడు మూసా ప్రవక్త (అ) ఆ స్థలాన్ని గురించే కదా మనం ఇంతవరకు అన్వేషిస్తూ వచ్చాము అని అన్నారు. వారు ఉభయులూ తమ అడుగుజాడల్ని అనుసరిస్తూ అన్వేషిస్తూ ఆ స్థలం వద్దకు చేరుకున్నారు. అక్కడ వారు హజ్రత్ ఖిజర్‌ను కలుసుకున్నారు. ఆ తరువాత జరిగిన గాథను గురించి అల్లాహ్‌యే స్వయంగా ఖురాను గ్రంథంలో (18-54, 18-82) ప్రస్తావించాడు.

21వ అధ్యాయం

జ్ఞాని ఔన్నత్యం, జ్ఞాన బోధ చేసేవాని ఔన్నత్యం

79. ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అబూ మూసా (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు: ఏ మార్గదర్శకత్వాన్నయితే, ఏ జ్ఞాన విశేషాలనైతే, దేవుడు నాకు ప్రసాదించి ఈ ప్రపంచానికి నన్ను పంపించాడో, అవి నేలమీద ధారాప్రవాహంగా కురిసే వర్షపు నీటి మాదిరిగా ఉన్నయ్. సారవంతమైన కొన్ని భూములు ఆ వర్షపు నీటిని పీల్చుకున్నాయి; తరువాత పచ్చని గడ్డి, కూరగాయలు, చెట్లూ చేమలూ పుష్కలంగా పండాయి. కొన్ని భూములు గట్టిగా ఉన్నయ్; అవి వర్షపు నీటిని ఇంకిపోకుండా నిలిపి ఉంచాయి. దేవుడు ఆ నీటి ద్వారా ప్రజలకు లాభం చేకూర్చాడు. వారు దాన్ని త్రాగారు, తమ పశువులకు తాపారు, తమ పొలాలను దున్నుకుని సాగు చేసుకున్నారు. ఈ జడివాన కురిసిన కొన్ని భూములు బంజరు భూములు, అవి నీటిని ఆపి ఉంచనూ లేకపోయాయి, గడ్డిని పండించనూ లేకపోయాయి (నీరు వాటి మీదుగా ప్రవహిస్తూ వృథా అయిపోయింది. ఆ భూములు ప్రజలకు ఉపయోగపడలేదు). మొదటి ఉపమానం, దైవ ధర్మాన్ని అవగాహన చేసుకున్న వ్యక్తిది, ఏ జ్ఞానాన్నయితే అల్లాహ్ నాకు ఇచ్చి ప్రవక్తగా నన్ను పంపాడో, ఆ జ్ఞానం వల్ల అతనికి లాభం కలిగింది. అతను స్వయంగానూ దాన్ని నేర్చుకున్నాడు, ఇతరులకూ నేర్పాడు. చివరి ఉపమానం, ఆ జ్ఞానాన్ని లెక్క చెయ్యకుండా నిర్లక్ష్య వైఖరిని అవలంబించిన వ్యక్తిది. అతను నా ద్వారా అల్లాహ్ పంపిన మార్గదర్శ కత్వాన్ని స్వీకరించలేదు.[1] (కనుక అతను బంజరు భూమి లాంటివాడు).

79-1. ధర్మం, ధర్మశాస్త్రం కుండపోతగా కురిసే వర్షం లాంటివి. ఈ వర్షం వల్ల మృతభూమి బ్రతుకుతుంది. అదేవిధంగా ధర్మం వల్ల మృత హృదయాలు ప్రాణం పోసుకుంటాయి. ధర్మాన్ని స్వీకరించి, దాన్ని నేర్చుకుని ఇతరులకు నేర్పిన వ్యక్తి నల్లని

22వ అధ్యాయం

ప్రపంచం నుంచి జ్ఞానం మాయమైపోవటం, అజ్ఞానం వ్యాపించటం అనే విషయానికి సంబంధించిన ప్రస్తావన. హజ్రత్ రబియా ఇలా అన్నారు, "ధర్మజ్ఞానం కొంచెం తెలిసిన వాడైనా సరే, మనిషి దాన్ని వృథా చెయ్యకూడదు, ఇతరులకు బోధించాలి.[1]

80. ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అనస్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు: ప్రళయం రాబోతోందని చెప్పటానికి ఇవి కూడా సూచనలే: ధర్మజ్ఞానం నశిస్తుంది; అజ్ఞానం రాజ్యం చేస్తుంది; ఎక్కువ మంది ప్రజలు సారాయి త్రాగుతారు, వ్యభిచారం బహిరంగంగా జరుగుతుంది.

81. హజ్రత్ అనస్ (రజిఅన్) ఇలా ప్రకటించారు: నేను మీకు ఒక హదీసును వినిపిస్తాను. ఇక నా తరువాత ఆ హదీసును మరెవ్వరూ మీకు వినిపించరు.[1] నేను ప్రవక్త మహనీయులు (స) చెబుతూ ఉండగా విన్నాను. ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: ఈ విషయాలు ప్రళయాన్ని సూచిస్తాయి: ధర్మజ్ఞానం తగ్గిపోతుంది; అజ్ఞానం ప్రబలిపోతుంది; వ్యభిచారం బహిరంగంగా జరుగుతుంది, మహిళల సంఖ్య

రేగడ నేల లాంటివాడు. స్వయంగా అదీ తడుస్తుంది, ఇతరుల కోసం ధాన్యం, గడ్డీ, పండ్లూ ఫలాలు ఇస్తుంది. కొందరు ధర్మజ్ఞానాన్నయితే నేర్చుకున్నారు. కాని వారు పూర్తిగా దాని ప్రకారం జీవించరు; అయితే ఇతరులకు దాన్ని నేర్పుతారు. వారు గట్టి మెట్టభూమి లాంటి వారు. అందులో ఏదీ పండలేదు; అయినా అది పోగుజేసిన, అందులో నిలిచిపోయిన నీటి వల్ల చాలామంది దైవదాసులకు ప్రయోజనం కలిగింది. వారు ఆ నీటిని త్రాగారు, త్రాపించారు, తమ పొలాలను తడుపుకున్నారు. ధర్మజ్ఞానాన్ని నేర్చుకొన్న వాడు, ఇతరులకు నేర్పని వాడు బంజరుభూమి లాంటివాడు. దాని మీద వర్షమైతే కురిసింది, కాని దాని మీద ఆగకుండా ప్రవహిస్తూ పారుతూ వృథా అయిపోయింది. ఆ భూమిలో ఏమీ పండలేదు, నీరు నిలువలేదు; ఇతరులెవరికీ దానివల్ల లాభం కలగలేదు.

22-1. అతను స్వయంగా తన కోసం ఆ జ్ఞానాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవాలి లేదా ఇతరులకు దాన్ని బోధించాలి. పండితుడనేవాడు ఏమీ చెయ్యకుండా సోమరిపోతుగా ఉండటం, నోరు మూసుకుని కూర్చోవటం, కలం పట్టకుండా నిర్లిప్తంగా ఉండటం మన్నింపరాని విషయం.

81-1. అంటే ప్రవక్త మహనీయులు (స) చెబుతూ ఉండగా స్వయంగా విని వినిపించే

పెరుగుతుంది, పురుషుల సంఖ్య తరుగుతుంది. చివరకు ఒక పురుషుడు 50 మంది స్త్రీలను పోషించవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది.[2]

23వ అధ్యాయం

జ్ఞానం యొక్క ఔన్నత్యం

82. ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) గారి కథనం: ఒకసారి నేను నిద్రలో ఉండగా, నా దగ్గరకు పాలతో నిండి ఉన్న గిన్నె ఒకటి తీసుకురాబడింది. దాన్ని నేను కడుపు నిండా తాగేశాను. (దాన్ని నేను ఎంతగా నాకుతూ త్రాగానంటే) నా చేతి గోళ్ల మీద దాని తాజాదనం (తడి) కనిపించసాగింది. తరువాత మిగిలిపోయిన పాలను నేను హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్)కు ఇచ్చాను. ప్రవక్త (స) గారి అనుచరులు, మహాప్రవక్తా (స)! దీని అర్థం ఏమిటి? అని అడిగారు. దానికి ఆయన (స) 'జ్ఞానం' అని సెలవిచ్చారు.[1]

24వ అధ్యాయం

పశువుపై స్వారీ చేస్తూ ఉన్నప్పుడు గాని లేదా మరేదైనా వస్తువుపై నిలబడి ఉన్నప్పుడు గాని ధార్మిక తీర్పు చెప్పటం

83. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమర్ బిన్ ఆస్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: ప్రవక్త మహనీయులు ముహమ్మద్ (సఅసమ్) తమ చివరి హజ్ యాత్ర సమయంలో

వ్యక్తి ఉండడు అని భావం. ప్రవక్త (స)గారి అనుచరులందరూ మరణించారనే విషయం, కొన్ని రోజుల్లో మహాప్రవక్త (స)ను చూసే వారెవ్వరూ ప్రపంచంలో మిగిలి ఉండరనే విషయం హజ్రత్ అనస్ (ర)కు తెలిసిపోయింది.

81-2. ప్రళయం దగ్గర్లో ఉన్నప్పుడు యుద్ధాలు ఎక్కువగా జరుగుతాయి, మొత్తం ప్రపంచంలో జరుగుతాయి, ఒక దేశం మరొక దేశం మీద దాడి చేస్తుంది; ఈ యుద్ధాలలో పురుషులు అధిక సంఖ్యలో చంపబడతారు. అప్పుడు స్త్రీలు చాలా మంది ఉండిపోతారు, పురుషుల కంటే ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటారు. కొందరు అవిశ్వాసుల మహిళలు చాలా మంది ఖైదీలుగా వస్తారని అంటారు. మరికొందరు, ఆ కాలంలో ప్రజలు ధర్మశాస్త్రం ప్రకారం నడుచుకోరని, ఒక్కొక్క పురుషుడు 50య్యేసి మంది స్త్రీలను ఉంచుకుంటాడని అంటారు. ఏమవుతుందో ఏమో, అల్లాహ్‌కే బాగా తెలుసు, మనకు తెలియదు.

82-1. ఇక్కడ పాలు అంటే జ్ఞానం అని భావం. ఒకవేళ మనిషి తాను, కలలో పాలు తాగుతూ ఉన్నట్లు చూసినట్లయితే, దాని భావం అతను జ్ఞానాన్ని పొందాడు అని.

జమార్ దగ్గర మినాలో ప్రజల కోసం కొంచెంసేపు ఆగారు. ప్రజలు ఆయన్ని (స) ఎన్నో ప్రశ్నలు అడిగారు. వారిలో ఒక మనిషి ఆయన(స)గారి వద్దకు వచ్చి ఇలా అడిగాడు: దైవప్రవక్తా! నాకు జ్ఞాపకం లేదు. ఖుర్బానీ చెయ్యకుండానే, నేను నా తల వెంట్రుకలు తీయించుకున్నాను. దానికి మహనీయులు (స), పర్వా లేదు, ఇప్పుడు ఖుర్బానీ ఇవ్వండి. అందులో దోషం లేదు, అని సమాధానం చెప్పారు. తరువాత మరొక మనిషి వచ్చి ఇలా ప్రశ్నించాడు. దైవప్రవక్తా! నాకు జ్ఞాపకం ఉండలేదు. రాళ్లు విసరక ముందే నేను ఖుర్బానీ ఇచ్చాను. దానికి ఆయన (సఅసమ్), ఇప్పుడు రాళ్లు విసరండి. పర్వాలేదు. అది దోషమేమీ కాదు, అని సమాధానంగా సెలవిచ్చారు.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: (హజ్ సంప్రదాయా లను గురించి) దైవప్రవక్త (స)ను ప్రజలు అడిగిన ప్రశ్నలలో, ఒకరేమో ఒక విషయాన్ని గురించి ముందు ప్రస్తావిస్తే, మరొకరు దాన్ని గురించి తరువాత ప్రస్తావించారు. అప్పుడు ఆయన (స) పర్వాలేదు. ఇప్పుడు చెయ్యండి. అది తప్పు కాదు, అని మాత్రమే సమాధానమిచ్చారు.

25వ అధ్యాయం

చెయ్యి ఊపిగాని లేదా తల ఊపిగాని ఎవరైనా ధార్మిక తీర్పు చెప్పటం

84. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: హజ్ సమయంలో దైవ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స)ను ఒక మనిషి ఇలా అడిగాడు: ప్రవక్తా (స)! రాళ్లు విసరకుండానే నేను జిబా చేశాను. దానికి ఆయన (స) చెయ్యి ఊపి, అది దోషం కాదు అని ప్రవచించారు. మరొక వ్యక్తి ఇలా ప్రశ్నించాడు; నేను ఖుర్బానీ ఇవ్వకుండానే తల వెంట్రుకలు తీయించుకున్నాను. అప్పుడు ప్రవక్త (స) మహనీయులు, చెయ్యి ఊపుతూ, ఏం పర్వాలేదు. అది తప్పు కాదు అని సూచించారు.

85. ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని, హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజిఅన్ ఉల్లేఖించారు: ధర్మజ్ఞానం నశించిపోతుంది, అజ్ఞానం ప్రబలిపోతుంది. రకరకాల కల్లోలాలు, కలహాలు వ్యాపిస్తాయి; 'హరజ్' ఉధృతమవు తుంది. ప్రజలు, ఓ ప్రవక్తా! (స) హరజ్ అంటే ఏమిటి అని అడిగారు. ఆయన తమ చేతిని ఊపుతూ, అది "పరస్పరం చంపుకోవటం" అనే భావాన్ని సూచిస్తూ తెలియజేశారు.[1]

85-1. హబ్షీ నిఘంటువులో "హరజ్" అంటే 'హత్య', లేక చంపటం అనే అర్థాలు ఉన్నయ్; ఇమామ్ బుఖారీ (రహ్మలై) 'కితాబుల్ ఫతన్'లో చెప్పిన విధంగా.

86. అస్మా బిన్తె అబూ బకర్(రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు : ఒకసారి నేను హజ్రత్ ఆయెషా(రజిఅన్) ఇంటికి వెళ్ళాను. అప్పుడు ఆమె నమాజు చేస్తూ ఉన్నారు. ఆమెతో నేను, ప్రజలకేమయింది, వారు ఆందోళన పడుతున్నారు, అని అన్నాను. ఆమె సైగ చేసి ఆకాశాన్ని చూడమన్నారు. నేను చూశాను, ప్రజలు నిలబడి నమాజు చేస్తూ ఉన్నారు. అప్పుడు హజ్రత్ ఆయెషా(రజిఅన్), సుబ్హానల్లాహ్ అని అన్నారు. నేను, ఇదేమైనా (దైవశిక్షకు, ప్రళయానికి) సంకేతమా, అని అడిగాను. ఆమెగారు, అవును, అని తలూపుతూ చెప్పారు. అప్పుడు నేను కూడా నమాజు చెయ్యటం కోసం నిలబడిపోయాను; చివరకు నేను స్పృహ కోల్పోతూ ఉన్నట్లు గమనించాను. తరువాత నా తల మీద నేనే నీళ్ళు పోసుకున్నాను. నమాజు అయి పోయిన తరువాత, దైవప్రవక్త అల్లాహ్కు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. ఆయన్ని స్తుతించారు. ఇలా అన్నారు: ఇప్పుడిప్పుడే నేను పూర్వం చూడని విషయాలను చూశాను, స్వర్గ నరకాలను కూడా చూశాను. మీరు మీ సమాధుల్లో పరీక్షలకు గురి చెయ్యబడతారనే విషయం నాకు దైవవాణి ద్వారా తెలియజెయ్యబడింది. ఈ బాధలు, ఈ పరీక్షలు మసీ దజ్జాల్ల పరీక్షల లాంటివిగానో లేదా వాటికి దగ్గరలో ఉన్నటువంటివిగానో ఉంటాయి. (ఇక్కడ హజ్రత్ అస్మా(రజిఅన్) ఏ పదాన్ని ప్రయోగించారో ఫాతిమాకు జ్ఞాపకం లేదు). ఈ మనిషిని (ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) గురించి మీకేమి తెలుసు అని మీరు అడగబడతారు. అప్పుడు విశ్వాసి మరియు నమ్మకం గలవాడు (హజ్రత్ అస్మా(ర) ఇక్కడ ఏ పదాన్ని వాడారో తెలియదు) ఇలా సమాధానం చెబుతాడు : ఆయన ముహమ్మద్(స), ఆయన్ని అల్లాహ్ ప్రవక్తగా పంపాడు. ఆయన(సఅసమ్) మా వద్దకు స్పష్టమైన సూచనలను, మార్గదర్శకత్వానికి సంబంధించిన విషయాలను తీసుకుని వచ్చారు. మేము ఆయన(సఅసమ్) బోధించిన విషయాలను విశ్వసిం చాము. ఆయన గారి అడుగుజాడల్లో నడిచాము. ఆయన ముహమ్మద్(స) అతను(సఅసమ్) దాన్ని మూడుసార్లు ప్రకటించాడు. అప్పుడు దైవదూతలు అతనితో ఇలా అంటారు. నీవు హాయిగా, ప్రశాంతంగా నిదురపో. నీవు ఆయన్ని(స) హృదయ పూర్వకంగా విశ్వసించావని మాకు తెలిసిపోయింది. మరొక వైపు, ఒక కపటి లేదా షిర్క్ చేసేవాడు (ఈ రెండు పదాల్లో ఏ పదాన్ని హజ్రత్ అస్మా(రజిఅన్) వాడారో తెలియదు) ఇలా అంటాడు: నాకు అసలేమీ తెలియదు (నేనైతే ప్రపంచంలో అసలు దాన్ని గురించి ఆలోచించనే లేదు). ప్రజలు పరస్పరం చర్చించుకుంటూ ఉండగా నేను విన్నాను. దాన్నే నేనూ అనటం ప్రారంభించాను.

26వ అధ్యాయం

కారుణ్యమూర్తి ముహమ్మద్(సఅసమ్) అబ్దుల్ ఖైస్‌కి చెందిన ప్రజల నుద్దేశించి, "విశ్వాసానికి, జ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలను కంఠస్థం చేయమని, వారితోపాటు రానటువంటి తమ దేశ ప్రజలకు వాటిని గురించి చెప్పమని" ఉద్బోధించారు.

మాలిక్ బిన్ హువైరిత్, మాకు ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్), "మీకు కుటుంబం వారి వద్దకు వెళ్ళండి, వారికి ధార్మిక విషయాలను గురించి బోధించండి" అని సెలవిచ్చారని తెలియజేశారు.

87. హజ్రత్ అబూ జమ్‌రా (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: నేను అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజిఅన్)కు మరియు బస్రా నుంచి వచ్చిన ప్రజలకూ మధ్య అనువాదకునిగా వ్యవహరించాను. అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజిఅన్) ఇలా చెప్పారు: అబ్దుల్ ఖైస్ తెగ ప్రజల ప్రతినిధి వర్గం ఒకటి మహాప్రవక్త (సఅసం) వద్దకు వచ్చింది. ఆయన (స), "ఈ ప్రజలు ఎవరు పంపగా వచ్చారు? లేదా ఈ ప్రతినిధి వర్గ సభ్యులు ఎవరు?" అని అడిగారు. వారు, "మేము రబీయా తెగకు చెందినవారము" అని సమాధానం చెప్పారు. అప్పుడు కారుణ్యమూర్తి (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఈ ప్రజలకు, ఈ ప్రతినిధి వర్గానికి స్వాగతం! మీ ఆత్మగౌరవానికి భంగం వాటిల్లదు. మీరు బాధ పడే, విచారించే అవసరమూ రాదు." వారు ఇలా అన్నారు: "మేము చాలా దూర ప్రాంతం నుంచి మీ దగ్గరకు వచ్చాము. మాకూ మీకూ మధ్య ముదార్‌కు చెందిన అవిశ్వాసుల వర్గం ప్రతిబంధకంగా ఉంది. కనుక మేము ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు మీ వద్దకు రాలేము, ఒక్క పవిత్ర మాసంలో తప్ప. దయచేసి మీరు ఏవైనా మంచి విషయాలు మాకు బోధించండి, వాటిని గురించి మేము ఇక్కడకు రానటువంటి మా తెగ ప్రజలకు తెలియజేస్తాము, వాటి ప్రకారం జీవించి మేము (దేవుడు మేలు చేస్తే) స్వర్గంలో ప్రవేశించగలుగుతాము." మహాప్రవక్త (సఅసమ్) వారికి నాలుగు విషయాలను గురించి ఆజ్ఞాపించారు, మరొక నాలుగు విషయాలను వారికి నిషేధించారు. ఆయన (స) ఏకైక దేవుడైన అల్లాహ్‌ను మాత్రమే విశ్వసించాలని వారికి ఆదేశించారు. ఏకైక దేవుడైన అల్లాహ్‌ను విశ్వసించటం అంటే ఏమిటో మీకు తెలుసా, అని ప్రశ్నించారు. దానికి వారు, అల్లాహ్‌కు ఆయన ప్రవక్త (స)కు బాగా తెలుసు అని జవాబు చెప్పారు. అప్పుడు ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: అల్లాహ్ తప్ప నిజమైన ఆరాధ్యుడు ఎవ్వడూ లేడు, ముహమ్మద్ (సఅసమ్) ఆయన

పంపగా వచ్చిన ప్రవక్త అని సాక్ష్యమివ్వటం. ఇంకా చక్కగా నమాజులు చెయ్యటం, జకాతు ఇవ్వటం, రమజాను మాసం ఉపవాసాలు పాటించటం, కొల్లగొట్టిన సొమ్ము (యుద్ధఫలం)లోని ఐదవ భాగాన్ని అల్లాహ్ మార్గంలో ఇవ్వటం. ఆ తరువాత ఆయన (సఅసమ్) నాలుగు విషయాలను నిషిద్ధమైనవిగా ప్రకటించారు: అద్ దుబ్బా, హన్‌తమ్, ముజఫ్ఫత్, అన్ నఖీర్ లేక ముఖయ్యర్ (ఇవి సారాయి వంటి మత్తు పానీయాలు తయారుచేసే కుండలపేర్లు) మహాప్రవక్త (సఅసమ్) ఇంకా ఇలా అన్నారు: వాటిని కంఠస్థం చేసుకోండి, జ్ఞాపకముంచుకోండి. ఇక్కడకు మీతోపాటు రానటువంటి ప్రజలకు, మీ వెనుక ఉండిపోయిన వారికి ఈ విషయాలు చెప్పండి.

27వ అధ్యాయం

ఏదైనా సమస్య ఉత్పన్నమైనప్పుడు, దాని పరిష్కారం కోసం ప్రయాణం చెయ్యటం

88. అబ్దుల్లా బిన్ అబీ ములైకా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఉఖబా బిన్ హారిస్, తాను అబూ ఇహాబ్ బిన్ అజీజ్ కుమార్తె గనియ్యాను వివాహం చేసుకున్నానని చెప్పారు. తరువాత ఒక స్త్రీ అతని వద్దకు వచ్చి (ఆమె పేరు తెలియదు), నేను నీకు, నీ భార్య అయిన గనియ్యాకు పాలు త్రాపాను అని అనసాగింది. అప్పుడు ఉఖబా, నీవు నాకు పాలు త్రాపావని నేను అనుకోవటం లేదు; ఈ విషయం గురించి నీవు నాకు ఎప్పుడూ చెప్పనూలేదు కదా! అని అన్నారు. ఆ తరువాత ఉఖబా తమ దేశం నుంచి బయలుదేరి మదీనా నగరంలో ఉన్న ప్రవక్త మహనీయుని (స) కలుసుకునేందుకు ప్రయాణం చేసి వెళ్లారు; ఆయన్ని (స) ఈ విషయం గురించి అడిగారు. అప్పుడు ఆయన (స) అలాంటి విషయం నీకు చెప్పబడినప్పుడు (ఆమె నీ చెల్లెలని) నీవు ఆ స్త్రీతో ఎలా కాపురం చెయ్యగలుగుతావు. తరువాత ఉఖబా ఆమెకు విడాకులిచ్చేశారు. ఆమె మరొకరిని వివాహం చేసుకున్నారు.

28వ అధ్యాయం

జ్ఞానం నేర్చుకోవటానికి వంతులు నిర్ణయించటం.

89. హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు: నేను మరియు పొరుగున నివసిస్తున్న నా అన్సారీ మిత్రుడు ఉభయులం ఉమయ్యా బిన్ జైద్‌కు చెందిన గ్రామంలో- అది మదీనా పట్టణానికి పశ్చిమ దిశలో ఉన్న గ్రామాల్లోని పెద్ద గ్రామం- నివసిస్తూ ఉండేవారం. మేము ఇద్దరం మదీనాలో ఉన్నటువంటి మహాప్రవక్త(స) వద్దకు వంతులవారీగా వెళ్ళి వస్తూ ఉండేవారం. ఒకరోజు ఆయన వెళ్ళేవారు, ఇంకొక రోజు నేను వెళ్ళేవాణ్ణి. నేను వెళ్ళిన రోజున ప్రవక్త(స)పై అవతరించిన

దైవవాణి వగైరాలకు సంబంధించిన పూర్తి సమాచారాన్ని నేను అతనికి తెలిపేవాణ్ణి. అతను వెళ్ళిన రోజున, అతను కూడా అలానే చేసేవాడు. ఒక రోజున ఏం జరిగిం దంటే, నా పొరుగు అన్సారీ స్నేహితుడు, తన వంతు రోజు వచ్చినప్పుడు అక్కడకు వెళ్ళాడు. అక్కణ్ణుంచి తిరిగి వచ్చిన అతను, నా ఇంటి తలుపును గట్టిగా తట్టి, ఉమర్ ఉన్నాడా? అని అరిచాడు. నేను భయపడి బయటకు వచ్చాను. అతను, ఈ రోజైతే ఒక పెద్ద విషాదమే జరిగిపోయింది (ప్రవక్త మహనీయులు(స) తమ భార్యలకు ఈ రోజు విడాకులిచ్చేశారు) అని ఆక్రోశించాడు. ఈ విషయం విన్న తరువాత నేను, నా కూతురు హఫ్సా వద్దకు వెళ్ళాను. ఆమె బాగా ఏడుస్తోంది. నేను, 'ప్రవక్త మహ నీయులు నీకు విడాకులిచ్చారా?'అని అడిగాను. అప్పుడు ఆమె, నాకు తెలియదు, అని సమాధానం పలికారు. ఆ తరువాత నేను దైవప్రవక్త(స) వద్దకు వెళ్ళాను. నిలబడి ఉండే ఇలా అడిగాను, "దైవప్రవక్తా! మీరు మీ భార్యలకు విడాకులిచ్చేశారా?" దానికి ఆయన(స) 'లేదు' అని జవాబు పలికారు. అప్పుడు నేను 'అల్లాహు అక్బర్' "అల్లాహ్ మాత్రమే గొప్పవాడు" అని అన్నాను.

29వ అధ్యాయం

హితోపదేశం చేసేటప్పుడు గాని లేదా చదివించేటప్పుడు గాని ఏదైనా అశాస్త్రీయ విషయం, ధార్మిక లోపం గమనించినప్పుడు కోప్పడటం.

90. అబూ మసూద్ అన్సారీ (రజిఅన్) కథనం ప్రకారం, ఒకసారి ఒక వ్యక్తి (ఖుర్రమ్ బిన్ అబీ కఆబ్ రజిఅన్) దైవప్రవక్త (సఅసమ్)కు ఇలా విన్నవించు కున్నాడు: మహాప్రవక్తా(స)! నాకు (జమా అత్‌తో) నమాజు చెయ్యటం కష్టతరమై పోయింది. ఎందుకంటే, ఫలానా మనిషి (మఆజ్ బిన్ జబల్) సుదీర్ఘమైన పొదుగాటి నమాజు చేస్తారు. అబూ మసూద్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు; మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) హితోపదేశం చేసేటప్పుడు ఆ రోజు ఆగ్రహపడినంతగా ఆగ్రహపడటాన్ని నేను ఎన్నడూ చూసి ఉండలేదు. ఆయన (సఅసమ్), ప్రజలారా! మీలో కొందరు సత్కార్యాల (నమాజుల) పట్ల ప్రజల్లో అయిష్టత కలిగిస్తున్నారు.[1] కనుక ఎవరైనా నమాజుల్లో ప్రజలకు నాయకత్వం వహిస్తున్నప్పుడు, తేలికైన చిన్న

90-1. ఆగ్రహానికి కారణం ఆయన (స) అలా చెయ్యవద్దని చాలా సార్లు నివారించి ఉంటారు, అయినా ప్రజలు అలానే చేస్తున్నారు. అలా చెయ్యటం వల్ల ప్రజలకు ధర్మం పట్ల అయిష్టత, ఏహ్యాభావం కలిగే అవకాశం ఉంది.

పాటి నమాజు చేయించాలి. ఎందుకంటే వారిలో కొందరు వ్యాధిగ్రస్తులై ఉంటారు, కొందరు బలహీనులై ఉంటారు, మరికొందరు పనులకు వెళ్లవలసిన వారు ఉంటారు.

91. జైద్ బిన్ ఖాలిద్ జుహనీ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఒక మనిషి (అమీర్ లేదా బిలాల్ లేదా జారూద్) మహాప్రవక్త(సఅసమ్)ను, ఇతరులు పోగొట్టుకున్న వస్తువును తీసుకోవటం గురించి ప్రశ్నించాడు. దానికి సమాధానంగా దైవప్రవక్త(సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారు: 'ఆ వస్తువుకు వెయ్యబడిన ముడి యొక్క దారాన్ని, అది ఉన్నటువంటి సంచినీ గుర్తించి జ్ఞాపకం పెట్టుకో. దానిని గురించి ఒక సంవత్సర కాలం వరకు బహిరంగ ప్రకటన చేయిస్తూ ఉండు; తరువాత దానిని నీవు వినియోగించుకో. ఒకవేళ దాని యజమాని వచ్చినట్లయితే, అతనికి దానిని ఇచ్చెయ్యి." ఆ మనిషే పోగొట్టుకున్న ఒంటెను గురించి అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్తకు కోపం వచ్చింది; ఆయనగారి రెండు చంపలు ఎర్రబడ్డాయి లేదా ఆయన గారి ముఖవర్చస్సు ఎర్రగా మారిపోయింది. ఆయన(స) ఇలా బోధించారు; అటువంటి ఒంటెతో నీకు ఏమాత్రం సంబంధం లేదు. దానికి నీళ్ళ సంచి ఉంది, దానికి కాళ్ళ ఉన్నయ్, అది నీరు ఉన్న స్థలానికి వెళ్ళగలదు. తన యజమాని వచ్చేవరకు అది చెట్ల ఆకులు మెయ్యగలదు." తరువాత ఆ మనిషి, పోగొట్టుకున్న మేకను గురించి అడిగాడు. దానికి ఆయన(స), అది నీకో లేదా నీ సోదరుడికో పనికొస్తుంది లేదా తోడేలు బారిన పడుతుంది, అని సమాధానం చెప్పారు.

92. అబూ మూసా అషారీ (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ఇలా ఉంది: దైవప్రవక్త (సఅసమ్)కు నచ్చని విషయాలను గురించి ప్రజలు ప్రశ్నలు వేశారు. మాటిమాటికి అటువంటి ప్రశ్నల్నే వేయటం వలన, సమాధానం చెప్పమని హటం చేయటం వలన ఆయన (స) గారికి కోపం వచ్చింది. అప్పుడు ఆయన (స) ప్రజల్ని ఉద్దేశించి, "ఇక మీకు ఇష్టమైన ప్రశ్నల్ని అడగండి" అని అన్నారు. ఒక వ్యక్తి నా తండ్రి ఎవరు? అని అడిగాడు. దానికి దైవ ప్రవక్త (సఅసమ్), నీ తండ్రి హుజాఫా, అని సెలవిచ్చారు. అక్కడ నిలబడి ఉన్న రెండో వ్యక్తి, మహాప్రవక్తా! (స) నా తండ్రి ఎవరు, అని అడిగాడు. దానికి జవాబుగా ఆయన (స), నీ తండ్రి పేరు సాలిమ్. అతను షేబా బానిస అని పలికారు. దైవప్రవక్త (స) పవిత్ర ముఖారవిందంలో కోపాన్ని గమనించిన హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్), మహాప్రవక్తా(స)! మేము మిమ్మల్ని బాధ పెట్టినందుకు అల్లాహ్ దర్బారులో పశ్చాత్తాపపడుతున్నాము" అని నివేదించుకున్నారు.

30వ అధ్యాయం

ఇమామ్ లేదా ధర్మబోధకుని ముందు వినయంగా కూర్చోవటం

93. అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజిఅన్) కథనం ప్రకారం: ఒక రోజున ప్రవక్త మహనీయులు (స)(ఇంట్లో నుంచి) బయటకు వచ్చారు, ప్రజల్లోకి వచ్చారు. అబ్దుల్లా బిన్ హుజాఫా నిలబడి నా తండ్రి ఎవరు అని అడిగారు. సమాధానంగా దైవప్రవక్త (స) నీ తండ్రి హుజాఫా అని చెప్పారు.[1] తరువాత ఆయన (స), అడగండి, మీకు ఇష్టమైనదాన్ని గురించి యధేచ్ఛగా అడగండి అని పదే పదే అన్నారు. ఈ పరిస్థితిని గమనించిన హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్) మహాప్రవక్త (స) ముందు మోకరిల్లారు, మూడు సార్లు ఇలా అన్నారు : మేము అల్లాహ్‌ను మా ప్రభువుగాను, ఇస్లామ్‌ను మా ధర్మంగాను, ముహమ్మద్ (సఅసమ్)ను దైవప్రవక్త (స)గాను అంగీకరించాము, దానికి సంబరపడుతున్నాము. ఆ తరువాత మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసమ్) మౌనం వహించారు.[2]

31వ అధ్యాయం

బాగా అర్థమయ్యేందుకు ఒక విషయాన్ని గురించి మూడేసిసార్లు చెప్పటం - ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ఒక హదీసులో, వినండి, అబద్ధం చెప్పబాకండి, అని సెలవిచ్చారు. అదే విషయాన్ని ఆయన (స) పలుమార్లు చెప్పారు. ఇబ్నె ఉమర్ (రజిఅన్) ఒక ఉల్లేఖనంలో ఇలా అన్నారు: దైవప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్), "నేను మీకు అల్లాహ్ సందేశాన్ని అందజేశానా లేదా?" అని మూడుసార్లు అడిగారు.

94. హజ్రత్ అనస్ (రజిఅన్) కథనం ప్రకారం, దైవప్రవక్త (స) మహనీయులు ఏదైనా విషయం గురించి చెప్పినప్పుడు, దాన్ని మూడేసిసార్లు చెబుతారు. ప్రజలు దాన్ని గురించి క్షుణ్ణంగా అర్థం చేసుకోవాలని ఆయన (స) అలా చెబుతారు. ఏదైనా జాతి ప్రజల దగ్గరకు ఆయన (స) వెళ్ళినప్పుడు, వారికి సలాము చేస్తారు, ఆ విధంగా మూడుసార్లు సలాము చేస్తారు.

93-1. ప్రజలు అబ్దుల్లాహ్‌ను హుజాఫా కుమారుడు కాదని, మరెవరి కుమారుడో అని అనుకునేవారు. అతనిక్కూడా ఈ విషయం గురించి అనుమానం తలెత్తింది. కనుక అతను మహాప్రవక్త (స)ను ఈ విషయం గురించి అడిగి సందేహాన్ని నివృత్తి చేసుకున్నారు, తృప్తి పొందారు.

93-2. అంటే ఆయన (స) గారి ఆగ్రహం మటుమాయమై పోయింది; మరొక హదీసులో, "ఫసకన గజబుహూ" అని ప్రస్తావించబడింది.

95. అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఒకసారి మేము ప్రయాణం చేస్తున్నప్పుడు, ప్రవక్త మహనీయులు (స) వెనుక ఉండిపోయారు. తరువాత ఆయన (స) అసర్ నమాజు సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు లేదా కొద్దిపాటి సమయం మాత్రమే అసర్‌కు మిగిలి ఉన్నప్పుడు మమ్మల్ని కలిశారు. అప్పుడు మేము వుజూ చేసుకుంటున్నాము; తడి చేతులతో మా కాళ్లకు మసా చేస్తున్నాము. (అంటే కాళ్లను పూర్తిగా కడగలేదు). ఆయన (స) కంఠాన్ని పెంచి బిగ్గరగా, మీ మడమల్ని నరకం నుంచి కాపాడుకోండి అని అన్నారు. రెండు సార్లో మూడు సార్లో ఆయన (స) ఆ విధంగా అన్నారు.

32వ అధ్యాయం

ఒక మనిషి తన మహిళా బానిసకు, తన కుటుంబ సభ్యులకు ధర్మజ్ఞానాన్ని నేర్పటం

96. అబూ బర్దా తండ్రిగారైన అబూ మూసా అషారీ (రజిఅన్), ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసం) ఇలా సెలవిచ్చారని ఉల్లేఖించారు: ముగ్గురు వ్యక్తులకు రెట్టింపు ప్రతిఫలం లభిస్తుంది; మొదటి వ్యక్తి, గ్రంథ ప్రజలలోనివాడు (యూదులు, క్రైస్తవులు). అతను తమ ప్రవక్తను విశ్వసించాడు, తరువాత ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స)ను కూడా విశ్వసించాడు (అంటే ఇస్లామ్ ధర్మాన్ని స్వీకరించాడు). రెండో వ్యక్తి బానిస వ్యక్తి, అతను అల్లాహ్ హక్కుల్నీ నెరవేర్చాడు, తరువాత తన యజమానుల హక్కుల్నీ నెరవేర్చాడు. మూడో వ్యక్తి, ఒక స్త్రీ బానిసకు యజమాని అయినవాడు. అతను ఆమెను ప్రేమతో, అనురాగంతో చూస్తాడు, తరువాత ఆమెకు మంచీ, మర్యాద, సభ్యతా, సంస్కారం నేర్పుతాడు, ఆ తరువాత ఆమెకు మంచి విద్యాబుద్ధులు నేర్పి, బానిసత్వం నుంచి విముక్తురాలుగా చేసి, తరువాత ఆమెను వివాహం చేసుకుంటాడు. అప్పుడు అతనికి రెట్టింపు పుణ్యం లభిస్తుంది.[1] ఆమిర్ షాబీగారు సాలిహ్ బిన్ హయ్యాన్‌తో ఇలా అన్నారు: మేము ఈ హదీసును మీకు ఉచితంగా, ఏమీ తీసుకోకుండా వినిపించాము. ఒకానొకప్పుడు దీనికంటే తక్కువ స్థాయి హదీసు కోసం కూడా ప్రజలు మదీనా పట్టణం దాకా వెళ్లివచ్చేవారు.[2]

---

1. ఒక పుణ్యం ఆమెను బానిసత్వం నుంచి విముక్తురాలుగా చేసి స్వేచ్ఛను ప్రసాదించినందుకు. మరొకటి ఆమెను వివాహం చేసుకున్నందుకు. మంచీ మర్యాదలు, విద్యాబుద్ధులు నేర్పినందుకు వేరే పుణ్యం లభిస్తుంది. అది ఎలాగైనా లభిస్తుంది; తన బానిసకు విద్య గరిపినా లేదా మరొకరెవరికి విద్య గరిపినా.
2. అంటే కూఫా పట్టణం నుంచి మదీనా నగరం వరకు ప్రయాణం చేసేవారు.

33వ అధ్యాయం

ఇమామ్ (నాయకుడు) మహిళలకు హితోపదేశం చెయ్యటం, వారికి ధర్మానికి సంబంధించిన విషయాలు నేర్పటం

97. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ప్రకారం: ఒకసారి ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) పురుషుల పంక్తిలో నుంచి బయటకు వచ్చారు. అప్పుడు ఆయన (స)గారి వెంట హజ్రత్ బిలాల్ (రజిఅన్) ఉన్నారు. నా ఉపన్యాసం స్త్రీలకు వినిపించలేదేమో అనే ఆలోచన రావటం వల్ల, ఆయన (స) స్త్రీల వద్దకు వెళ్లి హిత బోధ చేశారు; దానధర్మాలు చెయ్యమని వారిని ఆజ్ఞాపించారు. ప్రవక్త (స) ఆజ్ఞను విని స్త్రీలు దానం చెయ్యటం ప్రారంభించారు. కొందరు మహిళలు తమ చెవి రింగు లిస్తే, మరికొందరు తమ ఉంగరాలను దానం చేశారు. హజ్రత్ బిలాల్ (రజిఅన్) తమ వస్త్రం యొక్క చివరి భాగాన్ని పట్టుకుని ఆ దానాన్ని స్వీకరించారు.

34వ అధ్యాయం

హదీసు నేర్చుకోవటానికి ఆతురత, అత్యంత కుతూహలం కలిగి ఉండటం. హదీసు అంటే, ప్రవక్త మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసమ్) గారి సూక్తి అని అర్థం.

98. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ప్రకారం: నేను అడిగాను: మహాప్రవక్తా(స)! ప్రళయంనాడు మీ (స) సిఫారసుకు అందరికంటే ఎక్కువగా తగినవాడు ఎవడై వుంటాడు? (ఈ మహా అదృష్టానికి ఎవడు నోచుకుంటాడు) అని. ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: అబూ హురైరా! నీ కంటే ముందు నన్ను ఈ ప్రశ్న ఎవరూ అడగరనే విషయం నాకు తెలుసు. ఎందుకంటే, హదీసును గురించి నేర్చుకోవాలనే ఆకాంక్ష, ఆతురత నీలో ఎంత ఉందో నేను గమనిస్తున్నాను. ఇక విను, "నా సిఫారసు అదృష్టం, లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహ్ (అల్లాహ్ తప్ప ఆరాధ్య దైవం మరొకడెవ్వడూ లేడు) అని హృదయపూర్వకంగా, చిత్తశుద్ధితో ప్రకటించే వ్యక్తిని వరిస్తుంది."

35వ అధ్యాయం

జ్ఞానం ఎందుకు ఎగిరిపోతుంది?

ఖలీఫా ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ మదీనా నగర ఖాజీ అయిన అబూ బకర్ బిన్ హజమ్‌కు ఇలా వ్రాశారు: మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) గారి సూక్తులు గనక మీకు లభ్యమైతే, దయచేసి వాటిని వ్రాసుకోండి, ఎందుకంటే ధర్మ జ్ఞానం నశించిపోతుందేమోనని, మత విద్వాంసులు పైలోకాలకు వెళ్లిపోతారేమో నని నేను భయపడుతున్నాను. దైవప్రవక్త (స) సూక్తిని మాత్రమే హదీసుగా

ఒప్పుకోవాలి (ఇతరుల సూక్తుల్ని ఎంతమాత్రం పరిగణనలోకి తీసుకోకూడదు). ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. పండితులు, విద్వాంసులు అయిన వారు జ్ఞానాన్ని వ్యాపింపజేయ్యాలి; ఒకచోట కూర్చొని జ్ఞానం తెలియని వారికి జ్ఞానాన్ని నేర్పాలి. ఎందుకంటే గుప్తంగా ఉన్నటువంటి జ్ఞానం నశిస్తుంది, మటుమాయమైపోతుంది.

99. ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ కథనాన్నే – "మత విద్వాంసులు పైలోకాలకు వెళ్లిపోతారేమోనని" – వరకు అబ్దుల్లాహ్ బిన్ దీనార్ కూడా పైవిధంగా ఉల్లేఖించారు.

100. అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: "కారుణ్య మూర్తి ముహమ్మద్ (సఅసమ్) ఇలా సెలవిస్తూ ఉండగా నేను విన్నాను" – దేవుడు ధర్మజ్ఞానాన్ని దాసుల నుంచి లాక్కుని పైకి తీసుకుపోడు. కాని పండితుల్ని (మరణం ద్వారా) పైకి పిలుచుకుని జ్ఞానాన్ని(పైకి) లేపుకుంటాడు. ఇక పండితు లెవ్వరూ మిగిలి ఉండనప్పుడు, ప్రజలు అజ్ఞానులైన వారిని తమ నాయకులుగా, పేష్వాలుగా చేసుకుంటారు, వారిని తమ సమస్యల్ని గురించి సంప్రదిస్తారు. వారు జ్ఞానం లేకుండానే తీర్పులు చెబుతారు. ఆ విధంగా వారూ మార్గభ్రష్టులవుతారు, ప్రజల్ని కూడా మార్గ భ్రష్టులుగా చేస్తారు.

36వ అధ్యాయం

స్త్రీలకు ధార్మిక విద్యను గరపటానికి ఇమామ్ ప్రత్యేకంగా ఏదైనా ఒక దినాన్ని నిర్ణయించగలడా?

101. అబూ సయీద్ ఖుద్రీ (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ప్రకారం: కొందరు మహిళలు దైవప్రవక్త (సఅసమ్) వద్దకు వచ్చి, పురుషులే ఆయన (స) గారి సమయాన్ని ఎక్కువగా వినియోగించుకుంటున్నారని, ఈ విషయంలో తమ మీద వారికే ఆధిక్యత ఉందని,[1] కనుక తమ కోసం ప్రత్యేకంగా ఒక రోజును నిర్ణయిం చమని విన్నవించుకున్నారు. ప్రవక్త మహనీయులు (స) మహిళల్ని ప్రత్యేకంగా ఒక రోజున కలుసుకుంటాననీ, వారికి మత సంబంధమైన పాఠాలు, ధార్మిక ఆదేశాలను గురించి హితవు గరుపుతానని వాగ్దానం చేశారు. అటువంటి ఒక సమావేశంలో దైవప్రవక్త (స) ఇలా బోధించారు: ఎవరైనా ఒక స్త్రీ తన ముగ్గురు పిల్లల్ని కోల్పోయినట్లయితే, ఆ పిల్లలు ఆమెకూ, నరక జ్వాలలకూ మధ్య అడ్డంగా నిలుచుంటారు. తమ తల్లిని

101–1. అంటే, పురుషులే మీ సమయాన్నంతా తీసేసుకుంటు న్నారాయె; మీ వద్దకు రావటానికీ, ధర్మం గురించి మిమ్మల్ని సమస్యలు అడగటానికీ మాకు బొత్తిగా అవకాశమే లభించటం లేదు కదా!

కాపాడుకుంటారు. అప్పుడు ఒక స్త్రీ, ఒకవేళ ఇద్దరు పిల్లలే మరణిస్తేనో అని అడిగారు. దానికి మహాప్రవక్త (స), ఇద్దరు మరణించినా, ఆమెను వారు నరకం నుంచి కాపాడుతారు.[2]

102. అబూ సయీద్ అల్ ఖుద్రీ (రజిఅన్)పై హదీసులో ఉన్న విధంగానే ఉల్లేఖించారు. ఈ హదీసులో ప్రస్తావించబడిన ముగ్గురు పిల్లలు యుక్త వయస్సుకు చేరలేదని,[1] పాపకార్యాలు చేసే వయస్సుకు చేరుకోలేదని హజ్రత్ అబూ హురైరా[2] (రజిఅన్) స్పష్టంగా చెప్పారు.

37వ అధ్యాయం

ఎవరైనా ఒక మనిషి ఏదైనా ఒక విషయాన్ని విని, దాన్ని అర్థం చేసుకోనందువల్ల అర్థం చేసుకునే ఉద్దేశ్యంతో మళ్లీ దాన్ని గురించి అడగటం, పూర్తిగా అర్థం చేసు కునే వరకు అడగటం.

103. ఇబ్నె అబీ ములైక గారి కథనం ఇలా ఉంది: హజ్రత్ ఆయెషా (రజిఅన్) (ప్రవక్త మహనీయుని (స) ప్రియ సతీమణి) గారి సంప్రదాయం ఏమిటంటే, ఆమె (ర) గారు ఏదైనా విషయాన్ని గురించి విన్నప్పుడు, ఒకవేళ అది ఆమె గారికి

101-2. అర్థం ఏమిటంటే, ఒక స్త్రీ తన ముగ్గురు పిల్లల్ని కోల్పోయినట్లయితే అంటే మరణించినట్లయితే, దానికి ఆమె ఓర్మి వహించినట్లయితే, ఆ విషాదానికి తట్టుకుని సహనంగా ఉన్నట్లయితే, ప్రళయం నాడు ఆమెను ఆ పిల్లలు నరకం నుండి కాపాడుకుంటారు. ఈ విషయం గురించి మహాప్రవక్త (స)ను అడిగిన స్త్రీ పేరు ఉమ్మె సలీమ్. మరొక ఉల్లేఖనంలో, ఒకవేళ ఒక్క పిల్లవాడు మరణించినా సరే, అతను తన తల్లిని నరకం నుంచి రక్షిస్తాడు అని మహాప్రవక్త (స) సెలవిచ్చారు; ఆ పిల్ల వాడు అప్పుడే పుట్టిన వాడైనా సరే.

102-1. అమాయకులైన చిన్న పిల్లల మరణం తల్లికి ఎనలేని దుఃఖాన్ని, బాధను కలిగిస్తుంది. యుక్త వయస్సుకు చేరిన పెద్ద పిల్లలు తల్లిదండ్రుల మాటల్ని వినరు, వారి పట్ల తరచు అవిధేయత చూపుతారు. అయితే చిన్న చిన్న పిల్లల మీద తల్లికి ఎక్కువ మమకారం ఉంటుంది.

102-2. ఇమామ్ బుఖారీ (రహమ్ అలై) ఈ ధృవీకరణను ఇక్కడ ప్రస్తావించటానికి రెండు కారణాలు ఉన్నాయి. ఒకటి, ఇబ్నె సుభానీ పేరు అందరికీ తెలియాలని. రెండు, అబూ హురైరా (రజిఅన్) పద్ధతి, ఆయన విధానం ఏమిటో అందరికీ సుస్పష్టం కావాలని.

(ర) అర్థంకాకపోతే, దాన్ని పూర్తిగా, బాగా అర్థం చేసుకునేంత వరకు, ఆమె (ర) మళ్లీ మళ్లీ అడుగుతారు. ఒకసారి ఏం జరిగిందంటే; ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) ప్రళయం నాడు ఏ వ్యక్తి నుంచి అయినా లెక్క తీసుకోవటం అనేది జరిగితే, ఇక అతను శిక్షకు గురి అయినట్లే అని సెలవిచ్చారు. అప్పుడు హజ్రత్ ఆయెషా (రజిఅన్) ఇలా ఎదురు అడిగారు: (ఖురాను గ్రంథంలో ఇన్‌షిఖాక్ సూరాలో) "ఆ తరువాత కర్మల పత్రం కుడి చేతికి ఇవ్వబడిన వ్యక్తి నుంచి తేలికపాటి లెఖ్ఖ తీసుకోవటం జరుగుతుంది" అని అల్లాహ్ అన్నాడు కదా! దైవ ప్రవక్త (స) దానికి సమాధానంగా ఇలా సెలవిచ్చారు: (అది లెక్క తీసుకోవటం కాదు) దాని భావం అతని కర్మలను గురించి తెలియజెయ్యటమే.[1] కాని ఎవరినైనా పట్టి పట్టి అడగటం, వాదించటం అనేది గనక జరిగితే, ఇక అతను సర్వనాశనమయ్యాడన్న మాటే.[2]

38వ అధ్యాయం

ఒక మత సంబంధమైన సభలో పాల్గొన్నవారు, తాము నేర్చుకున్న జ్ఞాన విశేషాలను, ఆ సభలో హాజరుకాని వారికి అందజెయ్యాలి. దీన్ని వారు విధిగా చెయ్యాలి. కారుణ్యమూర్తి ముహమ్మద్ (సఅసమ్) పై విధంగా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజిఅన్) పేర్కొన్నారు.

104. ప్రవక్త(సఅసమ్) గారి ఈ హదీసును సయీద్ ఇబ్నె అబూ సయీద్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు. అబూ షురయ్ (ఒక సాహబీ) అమ్ర్ బిన్ సయీద్‌తో ఇలా

103-1. అంటే ప్రభువు అయిన దేవుడు తాను కరుణించదలచిన, మన్నించదలచిన విశ్వాసికి అతను చేసిన దుష్కర్మలను మాత్రమే తెలియజేస్తాడు; ఫలానా అప్పుడు నీవు ఈ పాపానికి ఒడిగట్టావు, ఫలానా సమయంలో నీవు ఈ దుష్కార్యా నికి పాల్పడ్డావు అని చెబుతాడు. అంతే, అతనికి ఇలా తెలియజేయటమే అతన్ని లెక్క అడగటం. ఖురాను వాక్యంలోని తేలికపాటి లెక్క అంటే అర్థం ఇదే.

103-2. ఈ హదీసు ద్వారా తెలిసొచ్చిందేమిటంటే, హజ్రత్ ఆయెషా (రజిఅన్) చాలా తెలివిగల, బుద్ధివివేకాలు గల అగ్రశ్రేణికి చెందిన మహిళ అని. ప్రతి విషయాన్నీ క్షుణ్ణంగా అర్థం చేసుకోవటం, ఒకసారి అర్థం కాకపోతే మరొకసారి అడగటం - ఇవి ఆమె వివేచనా శక్తికి నిదర్శనాలు. ఒక హదీసులో ప్రశ్నించటాన్ని మాటిమాటికి, గుచ్చిగుచ్చి అడగటాన్ని నిషేధించటం జరిగింది. దాని అర్థం ఏమి టంటే, అనవసరంగా, వృథాగా అడగటం, పిడివాదానికి దిగటం అని.

అన్నారు; (ఇతను యజీద్ తరఫున మదీనాకు గవర్నరుగా పనిచేస్తున్నారు) అప్పుడు అతను మక్కా నగరం మీదకు సైన్యాన్ని పంపే ఏర్పాట్లు చేస్తున్నాడు.[1] 'ఓ గవర్నర్! ఒక హదీసును నీకు వినిపించే అనుమతిని నాకు ఇవ్వు. ప్రవక్త(స) మహనీయులు ఈ హదీసును మక్కాను జయించిన రెండో రోజు సెలవిచ్చారు. నా రెండు చెవులూ దాన్ని విన్నాయి. నా మనస్సు దాన్ని జ్ఞాపకం ఉంచుకున్నది. ఆయన(స) ఈ హదీసును సెలవిస్తూ ఉన్నప్పుడు నా రెండు కళ్ళూ ఆయన్ని చూశాయి. ఆయన(స) అల్లాహ్‌ను స్తుతించారు; ఆయన సుగుణాలను శ్లాఘించారు. తరువాత ఇలా అన్నారు; మక్క నగరాన్ని పుణ్యస్థలంగా (పవిత్ర స్థలంగా, నిషిద్ధ స్థలంగా) చేసింది అల్లాహ్‌యే గాని ప్రజలు కాదు. (దీన్ని గౌరవ భావంతో చూడమని అల్లాహ్‌యే ఆజ్ఞాపించాడు) కనుక అల్లాహ్ మీద, అంతిమ దినం మీద విశ్వాసం కలవాడు అక్కడ రక్తాన్ని చిందించకూడదు. అక్కడి వృక్షాలను నరకకూడదు. ఒకవేళ నా తరువాత ఎవరైనా అలా చెయ్యటానికి, దైవప్రవక్త(సఅసమ్) అక్కడ యుద్ధం చేశారు కదా అని వాదించినప్పుడు, మీరు ఇలా అనండి; "అల్లాహ్ అయితే, మక్కా విజయం నాడు తన ప్రవక్త(స)కు ప్రత్యేకమైన అనుమతిని ప్రసాదించాడు. మీకు ఆయన అటువంటి అనుమతిని ఇవ్వలేదు. నాకు సైతం ఆ రోజున కొన్ని గంటల వరకు మాత్రమే అనుమతిని ఇచ్చాడు. ఆ నగర పవిత్రత ఈనాడు కూడా పూర్వం మాదిరిగానే స్థిరంగా ఉంది. ఇప్పుడు ఇక్కడ హాజరైన వారు ఈ విషయానికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని గైర్‌హాజరైన ప్రజలకు అందజెయ్యాలి." తరువాత ప్రజలు అబూ షురయ్‌ను, దానికి అమ్ర్ బిన్ సయీద్ ఏమని సమాధానం చెప్పారు, అని అడిగారు. అతను ఇలా సమాధానం చెప్పాడని అబూ షురయ్ చెప్పారు: నేను నీకంటే ఎక్కువ ధర్మజ్ఞానం కలవాణ్ణి. మక్కా నగరం పాపాత్ములకు ఆశ్రయం ఇవ్వదు. హంతకులకు, దొంగలకూడా అది రక్షణ ఇవ్వదు.[2]

104-1. మక్కా ప్రజలు అబ్దుల్లా బిన్ జుబేర్ (రజిఅన్) మీద ప్రమాణం (బైత్) చేశారు. అమ్ర్ బిన్ సయీద్, యజీద్ తరఫున మదీనాకు గవర్నరుగా ఉన్నాడు. అతడు యజీద్ ఆజ్ఞ ప్రకారం మక్కా నగరం మీద దండయాత్రకు సన్నాహాలు చేస్తున్నాడు. అప్పుడు అబూ షురయ్ అతనికి ఈ హదీసును వినిపించారు. కాని ఆ దుర్మార్గుడు, ఆ శాపగ్రస్తుడు ఈ హదీసును పట్టించుకోలేదు. అతని నెత్తిమీద సైతాన్ కూర్చున్నాడు. అల్లామ ఇబ్నె హజర్ ఇలా అన్నారు : మేము అమ్ర్ బిన్ సయీద్‌ను ఒక అధమ అనుచరునిగా కూడా పరిగణించం. అతను ప్రవక్త(స) సహచరుల్ని చూశాడు కూడా. ఎందుకంటే అతను దురాచారుడు, దుష్కర్మలు చేసేవాడు.

105. దైవప్రవక్త (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని అబూ బక్ర్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు: మీ రక్తం, మీ ఆస్తిపాస్తులు- "మీ మానమర్యాదలు" అని కూడా అన్నారని నేను భావిస్తున్నాను అని ఉపఉల్లేఖకులు ఇబ్నె సీరీన్ చెప్పారు- ఒకరి కొకరికి పవిత్రమైనవి;[1] ఈ మాసంలో ఈ రోజు అంటే యౌమున్నహర్ (ఖుర్బానీ రోజు) ఎలా, ఎంతగా పవిత్రమైనదో, అంతగా. వినండి! ఇక్కడ ఉన్న వారు, లేని వారికి ఈ విషయాన్ని తెలియజెయ్యండి. దైవప్రవక్త (సఅసమ్) సత్యం పలికారని ఇబ్నె సీరీన్ అన్నారు. (అప్పుడు అక్కడ హాజరైనవారు, గైర్ హాజరైన వారికి ఈ హదీసును గురించి తెలియజేశారు) దైవప్రవక్త (స), నేను ఈ ఆజ్ఞను మీకు తెలియ జేశాను అని సెలవిచ్చారు. ఈ విషయాన్ని ఆయన (స) రెండుసార్లు సెలవిచ్చారు.

39వ అధ్యాయం

దైవప్రవక్త (సఅసం)ను గురించి అబద్ధం చెప్పినవాడు, ఎంత పాపానికి ఒడిగట్టాడు అనే విషయం.

106. మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు: "చూడండి! నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదించకండి. ఎందుకంటే, నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదించేవాడు నరకానికి పోతాడు."[1]

104-2. ఓరీ దుర్మార్గుడా! శాపగ్రస్తుడా! అల్లాహ్‌కు భయపడు. అబ్దుల్లా బిన్ జుబేర్ (రజిఅన్) ఎవరినీ చంపలేదు; ఏ దొంగతనమూ చేయలేదు. ఆయన(ర) యజీద్ కంటే నూరు రెట్లు మంచివారు, శ్రేష్ఠులు. ఆయన ప్రవక్త(స) గారి సోదరుని కుమారులు, సహచరులు, హజ్రత్ అబూబకర్ సిద్దీఖ్(రజిఅన్) నాల్గవ మనుమడు, ధర్మజ్ఞానం తెలిసినవారు, దైవభక్తి పరాయణులు. కాని నీవు ప్రాపంచిక ప్రయోజనం కోసం యజీద్‌కు తోడ్పడ్డావు. పైగా ప్రవక్త(స) గారి ప్రామాణిక సూక్తిని విన్న తరువాత కూడా ఇటువంటి సాకులు వెతుకుతున్నావు.

105-1. ఒక ముస్లిమ్ మరొక ముస్లిమ్‌ను అగౌరవపరచటం, లేదా అతన్ని చంపటం, లేదా అతని సంపదను కొల్లగొట్టటం నిషిద్ధం.

106-1. ఇందులో అన్నిరకాల అబద్ధాలు చేరి ఉన్నాయి. కొందరు అజ్ఞానులు, ప్రజల్ని ఆకర్షించటానికి లేదా వారిని భయపెట్టేందుకు అబద్ధపు హదీసులను అల్లుకుంటారు. దైవప్రవక్త (స)కు అబద్ధాన్ని ఆపాదించటం అల్లాహ్‌కు అబద్ధాన్ని ఆపాదించటమే అనే విషయాన్ని వారు అర్థం చేసుకోవటం లేదు. విశ్వప్రభువైన అల్లాహ్ ఇలా సెల విచ్చాడు: "అల్లాహ్‌కు అబద్ధం ఆపాదించేవాడికంటే పరమ దుర్మార్గుడెవడు."

107. అబ్దుల్లా బిన్ జుబేర్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: నేను నా తండ్రి గారిని, ఫలానా వ్యక్తులు మాదిరిగా మీరు దైవప్రవక్త (స)గారి హదీసుల్ని వినిపించటం లేదేమిటి అని అడిగాను. దానికి సమాధానంగా ఆయన ఇలా అన్నారు: నేను ఎల్లప్పుడూ ఆయన (స)గారితోనే ఉండేవాణ్ణి, దూరంగా, వేరుగా ఉండేవాణ్ణి కాదు.[1] ఆయన గారి సూక్తుల్ని విన్నాను. కాని ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చేవారని నేను విన్నాను. "నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదించేవాడు, నరకలోకంలో తన నివాసాన్ని ఏర్పాటు చేసుకుంటాడు."

108. హజ్రత్ అనస్ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: "నేను చాలా హదీసుల్ని గురించి మీకు చెప్పను. దానికి కారణం ప్రవక్త (స) మహనీయులు ఇలా సెలవీయటమే, "ఎవరైనా బుద్ధిపూర్వకంగా[1] నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదించినట్లయితే, అతను తన నివాసాన్ని నరకంలో నిర్మించుకుంటాడు."

109. మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్(సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్

విద్వాంసులు చాలా మంది ఈ హదీసును పటిష్ఠమైన ఉల్లేఖనల పరంపర గల హదీసుగా అభివర్ణిస్తారు. హదీసు శాస్త్రం తెలిసిన పండితులకు దేవుడు మంచి ప్రతిఫలాన్ని ప్రసాదించుగాక. ఎందుకంటే వారు కష్టపడి ఎన్నో శ్రమలకోర్చి నిజమైన హదీసులను బలహీనమైన హదీసుల నుండి వేరు చేశారు, ప్రళయం వచ్చేవరకు ముస్లిములకు సౌలభ్యాలు కలుగజేశారు. ఇక ఆచరించదలచుకున్నవారికి ఏ ఆటంకమూ లేదు.

107-1. అంటే, నేను తక్కువగా హదీసుల్ని ఉల్లేఖించటం అనే విషయం, నాకు ప్రవక్త (స) సహచర్యం లభించలేదు అనేది, కారణం కాదు. దానికి కారణం ఏమిటంటే, నేను హదీసుల్ని చెప్పటానికి భయపడతాను, ఏ విషయంలోనైనా హెచ్చుతగ్గులు దొర్లుతాయేమో నని. ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) ఇలా సెలవిచ్చారు కదా! "నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదించేవాడు తన నివాసాన్ని నరకంలో నిర్మించుకుంటాడు." దీనివల్ల హదీసు చెప్పటానికి సందేహిస్తూ ఉంటాను, భయపడుతూ ఉంటాను.

108-1. తెలిసిన విషయం ఏమిటంటే, తెలియకపోవటం వల్ల, యాదృచ్ఛికంగా ఒకవేళ అలా జరిగితే, అతను పాపాత్ముడు కాడు. జువయ్‌నీ ఇలా అన్నారు: "బుద్ధి పూర్వకంగా ఎవడైనా మహాప్రవక్త(స)కు అబద్ధాన్ని ఆపాదించినట్లయితే అతను కాఫిర్ (అవిశ్వాసి) అయిపోతాడు." ఇతర విద్వాంసులు, కాఫిరైతే కాడు, పెద్ద పాపం చేసినవాడవుతాడు అని అన్నారు.

సలమ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు : 'నేను చెప్పని విషయాన్ని నాకు అంటగట్టేవాడు నరకంలో తన నివాస స్థలాన్ని ఏర్పాటు చేసుకుంటాడు."

110. ప్రవక్త మహనీయులు ముహమ్మద్(సఅసమ్) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ అబూహురైరా(రజిఅన్)గారి ఉల్లేఖనం : 'మీరు నా పేరును పెట్టుకోండి. (ముహమ్మద్(స); అహ్మద్ పేర్లను పెట్టుకోండి); కాని నా కుటుంబాన్ని, నా వంశాన్ని సూచించే పేరును (అబుల్ ఖాసిమ్) పెట్టుకోకండి. ఎవరైనా నన్ను కలలో చూసినట్లయితే, అతను నిస్సందేహంగా నన్నే చూశాడు. ఎందుకంటే షైతాన్ నా రూపాన్ని ధరించలేడు (నా అవతారం ఎత్తలేడు). బుద్ధిపూర్వకంగా ఎవరైనా నాకు అబద్ధాన్ని ఆపాదిస్తే, అతను తన నివాసాన్ని నరకంలో ఏర్పాటు చేసుకుంటాడు.

40వ అధ్యాయం

జ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలను వ్రాయటం

111. అబూ జుహైఫా ఇలా అన్నారని అష్షాబీ ఉల్లేఖించారు : నేను, హజ్రత్ అలీ(రజిఅన్)ని, మీ దగ్గర (ఖుర్‌ఆన్ గ్రంథంకాక) మరొక గ్రంథమేదైనా ఉందా?[1] అని అడిగాను. దానికి సమాధానంగా ఆయన ఇలా చెప్పారు: 'లేదు, దైవగ్రంథమైన ఖురానే షరీఫ్ తప్ప మరొక గ్రంథమేదీ నా దగ్గర లేదు; దేవుడు ప్రసాదించిన అవగాహనా సామర్థ్యం[2] తప్ప మరేదీ నా వద్ద లేదు; ఇంకా ఈ కాగితం మీద వ్రాయబడి ఉన్నది తప్ప మరొకటేదీ నా వద్ద లేదు. అప్పుడు జుహైఫా, "నేను హజ్రత్ అలీని (రజిఅన్) ఆ కాగితంలో ఏ విషయాలు వ్రాయబడి ఉన్నాయి అని అడిగాను" అని

111-1. కొందరు షియా తెగకు చెందిన పెద్దలు 'దైవప్రవక్త(సఅసమ్) హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్)కి కొన్ని ప్రత్యేకమైన విషయాలు వ్రాయించి ఇచ్చారు, వాటిని ఆయన(స) మరెవరికీ తెలియజేయలేదు" అని ఊహాగానాలు చేస్తారు. ఈ కారణంగా అబూ జుహైఫా, హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్)ని పైవిధంగా ప్రశ్నించారు.

111-2. అంటే, ఒక దైవ విశ్వాసి తనకు దేవుడు ప్రసాదించినటువంటి అవగాహనా సామర్థ్యాన్ని ఉపయోగించుకుని, ఖుర్‌ఆన్, హదీసు గ్రంథాలను గురించి లోతుగా ఆలోచించి వాటిలో స్పష్టంగా లేనటువంటి ఎన్నో విషయాలను గురించి తెలుసుకుంటాడు. ప్రవక్త(స) గారి ఈ సూక్తి ప్రకారం, ఏదైనా సమస్యను గురించి ఖుర్‌ఆన్, హదీసు గ్రంథాల్లో స్పష్టమైన ఆదేశంగాని, పరిష్కార మార్గంగాని లభించకపోతే, మనిషి తన వివేకాన్ని, జ్ఞానాన్ని ఉపయోగించి ఒక నిర్ణయానికి రాగలుగుతాడు. దీన్నే షరీఅత్ పరిభాషలో 'ఖియాస్' అంటారు.

చెప్పారు. హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్) జవాబుగా ఇలా చెప్పారు: ఈ కాగితంలో 'దియ్య'కు సంబంధించిన విషయం గురించి, హంతకుడు హతుని బంధువులకు చెల్లించే పరిహారం (రక్తధనం); ఖైదీలను శత్రువుల బారి నుంచి విడిపించే విషయం గురించి; ఒక ముస్లిమ్ ఒక అవిశ్వాసిని చంపినట్లయితే, దానికి ఆ ముస్లిమ్‌ను చంపకూడదనే విషయం[3] గురించి వ్రాయబడి ఉంది."

112. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు : తమ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తిని హత్యచేసిన దానికి ప్రతీకారంగా, ఖుజాఅ తెగకు చెందిన వారు, బనీలైస్ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తిని హత్యచేశారు.[1] ఇది మక్కా నగరంపై విజయం సాధించిన సంవత్సరంలో జరిగింది. ఈ సంఘటనకు సంబంధించిన సమాచారం ప్రవక్త మహనీయులకు (సఅసమ్) తెలియజేయటం జరిగింది. అప్పుడు ఆయన గారు (స) తమ ఒంటె మీదకు ఎక్కారు, ఖుత్‌బా పఠించారు, తరువాత ఇలా సెలవిచ్చారు: అల్లాహ్ మక్కాలో హత్యచెయ్యటాన్ని లేదా ఏనుగులను నిషేధించాడు. ఇమామ్ బుఖారీ (రె.అలై), ఈ పదాన్ని సంశయాత్మకమైనదిగానే ఉంచండి అని అన్నారు. అబూ నయీమ్ గారు ఆ విధంగానే హత్య లేక ఏనుగులు అని అన్నారు.[2] అబూ నయీమ్ మినహా ఇతరులు ఏనుగులు అనే అన్నారు, సంశయంలో పడలేదు. అల్లాహ్ ప్రవక్త మరియు ముస్లిములు మక్కానగర అవిశ్వాసులపై ప్రాబల్యం

111-3. ఒక ముస్లిమ్ గనక ఒక కాఫిర్‌ను హ్య చేసినట్లయితే, దానికి బదులుగా ఆ ముస్లిమ్‌ను ఖసాస్ చట్టం ప్రకారం చంపకూడదు అనే విషయాన్ని అహ్లే హదీసు, షాఫయీ, మాలికీ, అహ్మదీ శాస్త్రాలకు చెందిన పెద్దలు, ఎక్కువ మంది విద్వాంసులు అంగీకరిస్తారు. అంటే ఈ హదీసు ప్రకారం నిర్ణయాలుచేస్తారు. అయితే ఇమామ్ అబూ హనీఫా గారు జిమ్మీ కాఫిర్‌ను హత్య చేసిన ఒక ముస్లిమ్‌ను చంపటం ధర్మసమ్మతమైన విషయమే అని తీర్పు చెప్పారు.

112-1. అంటే, బనీలైస్ తెగకు చెందిన వారు అజ్ఞాన కాలంలో ఖుజాఅ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తిని హత్యచేశారు. మక్కా నగరం జయించబడిన సంవత్సరంలో, ఖుజాఅ తెగకు చెందిన వారు బనీలైస్ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తిని హత్యచేసి ప్రతీకారం చేశారు.

112-2. ఇక్కడ 'హత్య' అనే పదం ఉపయోగించబడింది అనుకుంటే, దాని భావం ఇలా ఉంటుంది: అల్లాహ్, మక్కా ప్రజల్ని హత్యచెయ్యబడటం నుంచి కాపాడాడు లేదా మక్కా నగరంలో యుద్ధం చెయ్యటాన్ని నిషేదించాడు. ఒకవేళ "ఏనుగులు" అనే పదం వాడబడింది అనుకుంటే, దాని అర్థం ఇలా ఉంటుంది. అది ఖురాను గ్రంథంలో

వహించేలా చేయబడ్డారు. వినండి! నాకు తప్ప పూర్వం మక్కా నగరం మరెవరికీ ధర్మసమ్మతం చెయ్యబడలేదు.[3] నా తరువాత కూడా మరెవరికీ అది ధర్మసమ్మతం చెయ్యబడదు. వినండి! నా కోసం కూడా అది కొన్ని గంటల కాలం వరకే ధర్మ సమ్మతం చెయ్యబడింది. వినండి! ఇప్పుడు, ఈ సమయంలో మక్కా నగరం నిషిద్ధం. అక్కడి ముళ్ల పొదల్ని పెకలించకూడదు, అక్కడి వృక్షాలను నరకకూడదు, అక్కడ జారి పడిపోయివున్న వస్తువులను ఎత్తుకోకూడదు. అయితే వాటిని వాటి యజమానులకు చేరవేయదలచుకున్నవాడు ఎత్తుకోవచ్చు. ఎవరైనా హత్య చేయబడినప్పుడు; అతని దగ్గర బంధువు ఎవరైనా ఈ రెండు మార్గాలలో ఏదైనా ఒక మార్గాన్ని ఎన్నుకోవచ్చు - రక్తధనం (దియ్యా) లేదా హంతకుణ్ణి చంపటం (ఖిసాస్)[4] (హంతకుణ్ణి హతుని వారసులకు అప్పగించాలి). ఇంతలోనే యమన్ నుంచి ఒక వ్యక్తి వచ్చి, ఇలా విన్నవించుకున్నాడు: "దైవప్రవక్తా(స)! మీరు ఇప్పుడు సెలవిచ్చిన విషయాలను వ్రాయించి నాకు ఇప్పించండి."[5] అప్పుడు ఆయన (స) తమ అనుచరులతో, ఈ విషయాలను వ్రాసి అతనికి ఇవ్వండి, అని అన్నారు. ఖురేష్ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తి (హజ్రత్ అబ్బాస్- రజిఅన్) ఇలా విన్నవించుకున్నాడు:

ఫీల్ సూరాలో ప్రస్తావించబడిన గాధను సూచిస్తుంది. అంటే, దైవప్రవక్త (స) పుట్టిన సంవత్సరంలో, అబీసీనియాకు చెందిన ప్రజలు ఎన్నో ఏనుగుల్ని తీసుకుని కాబా గృహాన్ని పడగొట్టాలనే దురుద్దేశ్యంతో మక్కా మీదకు దండెత్తి వచ్చారు. అల్లాహ్ వారి మీదకు శిక్షను పంపాడు; పక్షులు గుంపులు గుంపులుగా వారి మీదకు వచ్చిపడ్డాయి, కంకర రాళ్లతో వారిని వారు తెచ్చిన ఏనుగుల్ని కొట్టి నాశనం చేశాయి. ఈ గాధ ఎంతో పేరు ప్రఖ్యాతులు గాంచింది.

112-3. అంటే అక్కడ యుద్ధం చెయ్యటం, రక్తాన్ని చిందించటం అని భావం.

112-4. అంటే హత్య చేసిన హంతకుణ్ణి హతుని వారసులకు అప్పగించటం, అతన్ని చంపటం (ఖిసాస్) అనేది జరగాలి. అంతేకాని అజ్ఞానపు కాలంలో మాదిరిగా, ఇతరులెవరినో చంపటం, ఆ తరువాత అతని తెగకు చెందిన వారు, అతన్ని చంపిన వారి తెగకు చెందిన మరొకణ్ణి చంపటం అనేది జరక్కూడదు. ఇలా హత్యాకాండ జరుగుతూ పోయినట్లయితే దైవసృష్టి అంతా సర్వనాశనమైపోతుంది.

112-5. ఇక్కణ్ణుంచే జ్ఞాన విషయాలను వ్రాయటం అనేది ప్రారంభమయింది. ఎందుకంటే మహాప్రవక్త (సఅసమ్) జ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలను వ్రాయమని ఆజ్ఞాపించారు.

"దైవప్రవక్తా (స)! ఇజ్ఖర్ గడ్డిని కోసుకునే అనుమతిని మాకు ప్రసాదించండి (మంచి పరిమళాన్ని వెదజల్లే ఒక విధమైన గడ్డి). దాన్ని మేము మా గృహాల కోసం, మా సమాధుల కోసం ఉపయోగించుకుంటాము."[6] మహనీయ ప్రవక్త (స) మంచిది, ఇజ్ఖర్‌ను మినహాయిస్తున్నాను. మీరు దాన్ని కోసుకోవచ్చు అని సెలవిచ్చారు.

113. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ప్రవక్త మహనీయులు ముహమ్మద్ (సఅసమ్) గారి అనుచరుల్లో నాకంటే ఎక్కువ హదీసుల్ని ఉల్లేఖించిన వారు మరొకరెవ్వరూ లేరు. అయితే అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (రజిఅన్) చాలా హదీసుల్ని ఉల్లేఖించారు.[1] ఎందుకంటే ఆయన హదీసుల్ని వ్రాసుకునే వారు, నేను వ్రాసుకునే వాణ్ణి కాదు.[2]

114. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్(రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు; ప్రవక్త ముహమ్మద్(స) ఒకసారి వ్యాధిగ్రస్తులయ్యారు. అప్పుడు ఆయన (స) వ్యాధి తీవ్రతలో ఉండి కూడా ఇలా సెలవిచ్చారు; వ్రాత సామగ్రిని తీసుకురండి. నేను మీ కోసం ఒక పుస్తకాన్ని వ్రాయిస్తాను. ఆ తరువాత మీరు మార్గభ్రష్టులు కారు. ఆ సమయంలో అక్కడే ఉన్న హజ్రత్ ఉమర్(ర): 'ప్రవక్త మహనీయులు(స) వ్యాధి తీవ్రతలో ఉన్నారు. మన దగ్గర అల్లాహ్ గ్రంథం ఉన్నది కదా! అది మనకు సరిపోతుంది.[1] అని అన్నారు.

112-6. 'ఇజ్ఖర్' సుగంధ పరిమళాలను వెదజల్లే ఒక రకమైన గడ్డి. ఇది మక్కా నగరంలో పెరుగుతుంది. అక్క ప్రజలు ఆ గడ్డిని మట్టితో కలిపి తమ గృహాలను అలుకుతారు, సమాధుల్లో పరుస్తారు.

113-1. అబూహురైరా (రజిఅన్) తనకంటే ఎక్కువ హదీసుల్ని అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ ఉల్లేఖించారని అనుకున్నారు. వాస్తవానికి అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ ఉల్లేఖించిన హదీసుల సంఖ్య 700కు మించదు. అబూహురైరా (రజిఅన్) ఉల్లేఖకులుగా ఉన్న హదీసుల సంఖ్య 5300. ఇమామ్ బుఖారీ (ర.అలై) ఏమన్నారంటే, 800 మంది తాబయీన్‌లు అబూహురైరా (రజిఅన్) నుంచి హదీసులు విన్నారు. ఈ గౌరవం, ఈ ఔన్నత్యం ప్రవక్త (స) గారి ప్రత్యక్ష అనుచరుల్లో ఎవరికీ లభించలేదు. దైవప్రవక్త (సఅసమ్) అబూహురైరా (ర) కోసం, చేసిన దుఆ భాగ్యం కారణంగానే ఈ విశిష్టత ఆయనకు కలిగింది. ఆయన (రజిఅన్) ఏ విషయాన్నీ మరచిపోయేవారు కాదు. రజియల్లాహుతాలా అన్హు.

113-2. అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (రజిఅన్) హదీసులు వ్రాసే వారు అనే విషయం ఆధారంగానే జ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలను వ్రాయటం అనేది ప్రారంభమయిందని చెప్పవచ్చు.

ప్రజలు దీనికి అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశారు. వాదనలు చెలరేగాయి. అప్పుడు దైవప్రవక్త ముహమ్మద్(స), "ఇదేమిటి! మీరు నా సమక్షంలో కూడా ఘర్షణ పడుతున్నారు? పదండి. ఇక్కణ్ణుంచి వెళ్ళిపోండి" అని అన్నారు. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్(రజి) "అయ్యో! ఎంత పెద్ద ఆపద వచ్చిపడింది. దైవప్రవక్త(స)ను పుస్తకం వ్రాయించకుండా ఆయన(ర) ఎందుకు అడ్డుకున్నారు" అని అంటూ నిష్క్రమించారు.

41వ అధ్యాయం

రాత్రి సమయంలో విద్యాబోధనం-హితబోధనం

115. బీబీ ఉమ్మె సల్మా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు : ఒకసారి మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్(సఅసమ్) రాత్రి సమయంలో నిద్ర నుంచి మేల్కొన్నారు. "అల్లాహ్ పరిశుద్ధుడు, ఈ రోజు రాత్రి ఆకాశం నుంచి భూమిపైకి ఎన్నో ఆపదలు విరుచుకు పడ్డాయి. ఎన్నో కారుణ్య నిధులు తెరుచుకున్నాయి. ఈ గదులలో నిదురపోతున్న స్త్రీలను ఆరాధనలు చెయ్యటం కోసం లేపండి; ప్రపంచంలోని వస్త్రాలు ధరించే చాలా మంది స్త్రీలు పరలోకంలో నగ్నంగా ఉంటారు[1] అని సెలవిచ్చారు.

114-1. 1. దైవప్రవక్త(స) ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించటం అనేది హజ్రత్ ఉమర్(రజిఅన్) గారి భావం ఎంత మాత్రం కాదు. అల్లాహ్ కాపాడుగాక! జీవితాంతం ఆయన(స) గారి ఆజ్ఞలను హజ్రత్ ఉమర్(ర) శిరసావహించారు. వాటి కోసం తమ జీవితాన్ని, తమ సంపదను ధారపోశారు. తమ ప్రాణం కంటే, తమ సంతానం కంటే ఆయన్నే (స) అధికంగా ప్రేమించారు. అటువంటి మనిషి ప్రవక్త(స) గారిని అందునా మరణ సమయంలో ఎలా వ్యతిరేకించగలరు? ఒక మామూలు ముస్లిమ్ కూడా అలా చేయలేడు కదా! ప్రేమానురాగాల కారణంగా, ప్రవక్త(స) గారి మీద వ్యాధి తీవ్రత అధికమైనప్పుడు, ఇటువంటి కష్టకాలంలో, కఠిన సమయంలో ప్రవక్త(స) గారికి పుస్తకం వ్రాయించే శ్రమను ఎందుకివ్వాలి? అనే అభిప్రాయాన్ని హజ్రత్ ఉమర్(ర) వ్యక్తం చేశారు. అల్లాహ్ గ్రంథం మనకు సరిపోతుంది అని హజ్రత్ ఉమర్(ర) అన్నప్పుడు మహాప్రవక్త(స) మౌనం వహించారు కూడా. ఒకవేళ ప్రవక్త మహనీయులు (స) పుస్తకం వ్రాయించేందుకు వ్రాసే వస్తువులను తీసుకురండి అని మళ్ళీ ఆజ్ఞాపించి ఉన్నట్లయితే ఆయన(స) ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించే ధైర్యం ఎవరికి ఉండేది. ఆ తరువాత మహనీయ ప్రవక్త(స) నాలుగు రోజుల వరకు సజీవంగానే ఉన్నారు. అయినా ఏ పుస్తకాన్నీ ఆయన(స) వ్రాయించలేదు. హజ్రత్ అబూబకర్ సిద్దీఖ్(ర) నమాజులకు ఇమామత్ వహించారు. దీని ద్వారా తెలిసే విషయం ఏమిటంటే, ఆయన(ర) కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని కలిగి ఉన్నారు. అంటే పుస్తకం వ్రాయించటం అనేది అంత అవసరమైన విషయం కాదు అని.

42వ అధ్యాయం

రాత్రి సమయంలో జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాలు చెప్పటం

116. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా కథనం చేశారు : ప్రవక్త మహనీయులు (సఅసమ్) తమ జీవిత కాలపు చివరి రోజుల్లో ఇషా ప్రార్థనలకు ఇమామత్ వహించారు. సలాము చేసిన తరువాత, నిలబడి ఇలా సెలవిచ్చారు; మీరు ఈ రాత్రిని చూశారు కదా! దాన్ని (దాని ప్రాముఖ్యాన్ని) జ్ఞాపకం పెట్టుకోండి. ఇప్పటి నుంచి నూరు సంవత్సరాలు పూర్తి అయిన తరువాత, ఇప్పుడు ప్రస్తుతం నేల మీద ఎంత మంది జనం ఉన్నారో, వారిలో ఎవ్వరూ బ్రతికి ఉండరు.[1]

117. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్(రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: "నేను ఒక రాత్రి నా పినతల్లి అయిన మయ్మున బిన్తె హారిస్ ఇంట్లో పండుకున్నాను. ఆమె మహా ప్రవక్త ముహమ్మద్(సఅసమ్)గారి సతీమణి. ఆ రాత్రి ప్రవక్త మహనీయులు (స) కూడా ఆమె వద్దనే ఉన్నారు (ఆ రాత్రి ఆమె వంతు అన్నమాట). ప్రియప్రవక్త(స) ఇషా ప్రార్థనలు చేశారు; తరువాత మసీదు నుంచి ఇంటికి వచ్చేశారు; ఇంట్లో నాలుగు రకాతులు నమాజు చేసి నిదురపోయారు. ఆ తరువాత మేల్కొని పిల్లవాడు నిదుర పోతున్నాడా అనో లేదా ఇటువంటి విషయాన్ని దేన్నో అన్నారు.[1] తరువాత నమాజు చెయ్యటం కోసం నిలబడ్డారు. నేను కూడా మేల్కొని ఆయన (స) ఎడమ వైపునకు వెళ్ళి నిలబడ్డాను. కాని ఆయన(స)నన్ను తమ కుడివైపునకు లాక్కున్నారు. ఐదు

115-1. అంటే, వారి వద్ద పుణ్యకార్యాలు ఉండవు. గదులలోని స్త్రీలు అంటే ప్రియ ప్రవక్త(స) గారి సతీమణులు అని అర్థం.

116-1. ఈ హదీసులో నుంచి ఇమామ్ బుఖారి(రహ్మాలై) ఒక సాక్ష్యాన్ని, ఒక ఆధారాన్ని తీసుకున్నారు. అది ఏమిటంటే, ఖిజర్ (అస్సలామ్) బ్రతికి లేరు, ఆయన మరణించారు అనేది. ఖిజర్ ఇప్పటి వరకు ఇంకా బ్రతికే ఉన్నారు అని చెప్పేవారు మాత్రం భూమి అంటే అరేబియా భూమి అని భావం అని అంటారు లేదా ఖిజర్ దీని నుంచి మినహాయించబడ్డారు. ఇది ఆయనకు అన్వయించదు అని అంటారు. ఈ హదీసు ప్రకారం, అప్పుడు 100 సంవత్సరాల తరువాత ప్రవక్త ముహమ్మద్(స)ను చూసిన వారు ఒక్కరు కూడా బ్రతికిలేరు. అందరికంటే చివర్లో అబూ తుఫైల్ ఆమ్ వాసిలా అనే సహాబీ హిజ్రీ 110వ సంవత్సరంలో మరణించారు.

117-1. అధ్యాయం యొక్క అసలు విషయం ఇందులో నుంచే ఉద్భవిస్తుంది అని కొందరు అంటారు. ఎందుకంటే దైవప్రవక్త(స) ఈ విషయాన్ని రాత్రి సమయంలో చెప్పారు

రకాతులు నమాజు చేశారు.[2] తరువాత రెండు రకాతులు (ఉదయపు సున్నత్) చేశారు. ఆ తరువాత పండుకుని బాగా నిదురపోయారు; ఆయన(స) పెట్టిన గురకల ధ్వనిని కూడా నేను విన్నాను. మళ్ళీ మేల్కొని ఉదయపు నమాజు కోసం (మసీదుకు) వచ్చేశారు.[3]

118. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు; అబూ హురైరా (రజి) చాలా హదీసుల్ని ఉల్లేఖించారని ప్రజలు చెబుతారు. అసలు విషయం ఏమిటంటే, దైవగ్రంథంలో ఈ రెండు వాక్యాలు[1] గనక లేకుండా ఉన్నట్లయితే నేను హదీసుల్ని ఉల్లేఖించి ఉండేవాణ్ణి కాను. తరువాత ఆయన(ర) బఖర సూరాలోని ఈ వాక్యాన్ని పఠించారు; "మేము అవతరింపజేసిన స్పష్టమైన సూచనలను మార్గదర్శ

కాబట్టి. కాని యదార్థం ఏమిటంటే, ఇది రాత్రి సమయంలో జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాలు చెప్పటం కాదు కదా! ఇమామ్ బుఖారి(రహ్మాలై) ఈ హదీసును ఇక్కడ ప్రస్తావించి, దాని యొక్క ఇతర కోణాన్ని, రెండో దిశను కూడా సూచించారు. స్వయంగా ఆయనే ఈ విషయాన్ని 'కితాబుత్తఫ్సీర్'లో ప్రస్తావించారు. అందులో ఏముందంటే, దైవప్రవక్త(స) కొంచెం సేపు తమ భార్యతో మాట్లాడారు, ఆ తరువాత నిదురపోయారు. ఇమామ్ బుఖారీగారి సంప్రదాయం ఏమిటంటే; ఆయన ఒక హదీసును ప్రస్తావించి, దాని రెండో కోణం ప్రకారం విశ్లేషిస్తారు. ఇలా ఎందుకు చేస్తారంటే, హదీసు విద్యార్థులకు దాని కోణాలు అన్నీ సంపూర్ణంగా, స్పష్టంగా తెలియాలని.

117-2. మొదట నాలుగు రకాతులు చేశారు, తరువాత ఐదు రకాతులు; మొత్తం తొమ్మిది రకాతులు చేశారు. వాటిలో ఎనిమిది తహజ్జుద్ నమాజుకు చెందిన రకాతులు, మిగిలిన ఒకటి వితర్ నమాజుకు సంబంధించింది.

117-3. ఇది ప్రవక్త(స) మహనీయుని ప్రత్యేకతల్లోని ఒక ప్రత్యేకత; నిద్రపోవటం వలన ఆయన(స) గారి వుజూ చెడిపోదు. మరొక హదీసులో ఏముందంటే, "నా కళ్ళు నిద్రపోతాయి, హృదయం మాత్రం నిద్రపోదు."

118-1. ఒక వాక్యమయితే పైన హదీసులో పేర్కొనబడింది (2: 159). రెండో వాక్యం కూడా 'బఖరా' సూరాలోనిదే. "వాస్తవమేమిటంటే, అల్లాహ్ తన గ్రంథంలో ప్రవచించిన ఆజ్ఞలను దాచేవారూ, వాటిని స్వల్పమైన, ప్రాపంచిక ప్రయోజనాల కోసం విక్రయించేవారూ నిశ్చయంగా తమ ఉదరాలను అగ్నితో నింపుకుంటున్నారు. ప్రళయదినం నాడు అల్లాహ్ వారిని ఏమాత్రం పలకరించడు, పవిత్రులుగా పరిగణించడు. వారికి వ్యధాభరితమైన శిక్షపడుతుంది" (2: 174). హజ్రత్ అబూ హురైరా(ర) గారి భావం ఏమిటంటే, "ఈ ఖురాను వాక్యాలలో, జ్ఞాన సంబంధమైన

కత్వపు విషయాలను దాచిపెట్టే వారిని" నుంచి చివరి వరకు అంటే "వ అనత్తవ్వా బుగ్రహీమ్" వరకు. మన సోదరులైన ముహాజిర్లయితే (కాందిశీకులు) బజారుల్లో క్రయవిక్రయాలు చెయ్యటంలోమునిగిపోయి ఉంటారు. మన సోదరులైన అన్సారీలైతే పొలాలు దున్నటంలో, పండించటంలో నిమగ్నమై ఉంటారు. హజ్రత్ అబూ హురైరా (ర) గారు ఏ వృత్తినీ చేపట్టలేదు. వ్యాపారమూ చేసేవారు కాదు. తమ బ్రతుకు తెరువు కోసం దైవప్రవక్త(స) వద్దకు వెళ్ళేవారు.[2] ఇంకా ఈ ప్రజలు ఉండని సమయాల్లో ఆయన(ర) ప్రవక్త(స) వద్ద ఉండేవారు. ప్రజలు జ్ఞాపకం ఉంచుకోని ప్రవక్త(స) గారి బోధనలను ఆయన(ర) జ్ఞాపకం ఉంచుకునేవారు.

119. హజ్రత్ అబూహురైరా(ర) గారి ఒక ఉల్లేఖనం ప్రకారం, ఆయన(ర) ఒకసారి మహాప్రవక్త(స)కు ఇలా విన్నవించుకున్నారు : "దైవప్రవక్తా! మీరు చెప్పే ఎన్నో విషయాలను నేను వింటాను. కాని వాటిని మరచిపోతాను." అప్పుడు ప్రవక్త మహనీయులు(స) 'నీ దుప్పటిని పరచుకో' అని ఆజ్ఞాపించారు. నేను నా దుప్పటిని పరిచాను. అప్పుడు ఆయన(స) తన చేతుల్ని ఏదో తీసుకుంటున్నట్లుగా అటూ ఇటూ తిప్పి, ఒక దోసెడు[1] తీసుకుని నా దుప్పట్లో పడవేశారు. తరువాత, దానిని తీసుకుని నీ హృదయానికి హత్తుకో అని ఆయన(స) సెలవిచ్చారు. అప్పుడు నేను దానిని నా హృదయానికి హత్తుకున్నాను. ఆ తరువాత నేను ఏ విషయాన్నీ మరచిపోలేదు.

120. ఇబ్రాహీమ్ బిన్ అల్ మున్జిర్ ఇలా ఉల్లేఖించారు : ఇబ్నె అబీ పుదైక్ ఈ హదీసునే (119వ హదీసును) వివరించారు. ఆయన గారి ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది : "తమ చేతులతో ఒక దోసెడు ఏదో తీసుకుని అందులో పడేశారు."

121. హజ్రత్ అబూహురైరా(రజిఅన్) ఇలా వివరించారు : నేను ప్రవక్త

విషయాలను దాచేవారికి వ్యథాభరితమైన శిక్ష విధిస్తానని అల్లాహ్ వాగ్దానం చేశాడు. మరియు వారిని శపించాడు. ఈ కారణం వల్లనే నేను నాకు తెలిసిన హదీసులను బాహాటంగా చెబుతూ ఉంటాను."

118-2. హజ్రత్ అబూ హురైరా(ర) అల్లాహ్‌ను మాత్రమే నమ్ముకునే వారు, ఆయన మీదనే ఆశలు పెట్టుకునేవారు. ఏ వృత్తినీ చేసేవారు కాదు, ఏ వ్యాపారమూ చేసేవారు కాదు. అల్లాహ్ తప్పకుండా ఎలాగైనా తినిపిస్తాడు అనే అచంచలమైన విశ్వాసంతో తన బ్రతుకుతెరువు కోసం ప్రవక్త(స) మహనీయునితో ఉండేవారు.

119-1. ఈ దోసిలి ప్రవక్త(స) గారి శుభాల దోసిలి, కారుణ్యాల దోసిలి, దాని ప్రభావం వల్ల అబూ హురైరా(ర) గారి మరపు మటుమాయమై పోయింది. ఇక తాను విన్న ఏ విషయాన్నీ ఆయన(ర) ఎన్నడూ మరచిపోలేదు.

మహనీయులు ముహమ్మద్(స) నుంచి రెండు రకాల జ్ఞానాన్ని నేర్చుకున్నాను. ఒక దాన్ని నేను ప్రచారం చేశాను, ప్రజల్లో వ్యాపింపజేశాను. ఇక రెండోది. దాన్ని గనక నేను ప్రచారం చేస్తే, బహిర్గతం చేస్తే నా ఆహార వాహికను (బల్ఊమ్) ఖండించటం జరుగుతుంది.[1] ఇమామ్ బుఖారి(రహ్మాలై), ఆహార వాహిక నుంచి అన్నం కడుపులోకి దిగుతుంది.[2]

44వ అధ్యాయం

మత విద్వాంసులు చెప్పే విషయాలు నిశ్శబ్దంగా వినాలి.

122. ప్రవక్త మహనీయులు(స) చివరి హజ్ యాత్ర సమయంలో తనతో ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ జరీర్(రజిఅన్) చెప్పారు. "ప్రజల్ని నిశ్శబ్దంగా ఉండమని, నేను చెప్పేది వినమని చెప్పు." (జరీర్(ర) ప్రజల్ని మౌనంగా ఉండమని చెప్పారు) అప్పుడు వారిని ఉద్దేశించి ఆయన(స) ఇలా సెలవిచ్చారు : ప్రజలారా! నా తరువాత మీరు పరస్పరం గొంతులు కోసుకుని అవిశ్వాసులుగా మారిపోకండి (ఒకరినొకరు చంపుకోకండి).[1]

121-1. రెండో రకం జ్ఞానం అంటే, దైవప్రవక్త(స) అబూహురైరా(ర)కు తెలిపిన విషయాలు అని అర్థం. అవి ఏమిటో ఆయన(స) ఇలా చెప్పారు : "నా తరువాత దుర్మార్గులైన రాజులు వస్తారు, వారు అక్రమాలకు, అన్యాయాలకు పాల్పడతారు." అబూహురైరా(ర) వాటిని గురించి సూచనప్రాయంగా ఇలా ప్రస్తావించారు: నేను హిజ్రీ శకం 60వ సంవత్సరం నుంచి శరణు కోరుకుంటున్నాను, యువకుల పాలన నుండి శరణు కోరుకుంటున్నాను. ఈ సంవత్సరంలోనే దుర్మార్గుడైన యజీద్‌కు రాజుగా పట్టాభిషేకం జరిగింది.

121-2. ధర్మవేత్తల దృష్టిలో బల్ఊమ్ (వాయునాళం) అంటే, శ్వాస వచ్చిపోయే వాయు నాళం అని భావం. మరీ (ఆహార వాహిక) అంటే ఆహారం కడుపులోకి దిగే, ఆహార వాహిక అని భావం. విద్వాంసులైన జౌహరీ, ఇబ్నె కసీర్‌లు, బల్ఊమ్ అంటే ఆహారం, కడుపులోకి దిగే ఆహార వాహిక అని అన్నారు. ఇమామ్ బుఖారి(రహ్మా) కూడా ఇదే విషయం చెప్పారు.

122-1. ఈ ఉల్లేఖనంలో హజ్రత్ జరీర్(ర) హజ్జతుల్ విదా (చివరి హజ్) తరువాత ఇస్లామ్ ధర్మాన్ని స్వీకరించి ముస్లిమ్ అయ్యారు అనే సందేహం కలుగుతుంది. కాని అసలు విషయం ఏమిటంటే, ఆయన(ర) హిజ్రీ శకం 10వ సంవత్సరంలో హజ్జతుల్ విదాకు పూర్వమే ముస్లిమ్ అయ్యారు. దీనిని ఇమామ్ బగవీ మరియు ఇబ్నె హబ్బాన్

45వ అధ్యాయం

ఒక పండితుణ్ణి, అందరికంటే గొప్ప పండితుడెవరు అని అడిగినప్పుడు, అతను 'అల్లాహ్‌కు తెలుసు' అని సమాధానం చెప్పాలి.

123. సయీద్ ఇబ్నె జుబేర్ ఇలా ఉల్లేఖించారు : "ఖిజర్ వద్దకు వెళ్ళిన మూసా బనీ ఇస్రాయీల్‌కు చెందిన మూసా కాదు; అతను మరొక జాతికి చెందిన మూసా అని నౌఫ్ బకాలీ[1] అంటున్నాడు అని నేను ఇబ్నె అబ్బాస్(రజిఅన్)కు చెప్పాను." అప్పుడు ఆయన(ర) 'అతడు అల్లాహ్‌కు శత్రువు, అబద్ధం చెబుతున్నాడు' అని అన్నారు.

124. ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ ఉబై బిన్ కాబ్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖించారు; హజ్రత్ మూసా(అ) ఇస్రాయీల్ సంతతి వారిని ఉద్దేశించి ప్రసంగించేందుకు వారి ముందు నిలబడ్డారు. అప్పుడు ప్రజలు ఆయన్ని(అ), 'అందరి కంటే గొప్ప పండితుడెవరు' అని అడిగారు. దానికి సమాధానంగా ఆయన(అ), నేనే అందరికంటే గొప్ప పండితుణ్ణి అని అన్నారు. దానిపై అల్లాహ్, ఆయన(అ) పట్ల అయిష్టతను వ్యక్తం చేశాడు. ఎందుకంటే, ఆ విషయం గురించి 'అల్లాహ్‌కు మాత్రమే తెలుసు' అని మూసా(అ) అనలేదు కదా! తరువాత అల్లాహ్ మూసా(అ)కు ఇలా తెలియజేస్తూ దైవవాణి (వహీ)ని పంపాడు. నా దాసుడొకడున్నాడు, అతను నీకు ఇరాన్, రోమ్ దేశాలకు చెందిన రెండు సముద్రాల సంగమం దగ్గర దొరుకుతాడు. అతను నీకంటే ఎక్కువ పాండిత్యం కలవాడు. అప్పుడు మూసా(అ), 'ప్రభూ! నేను

దృవీకరించారు. అవిశ్వాసులు అయిపోవటం అంటే అవిశ్వాసులు చేసేటటువంటి పనులు చేయటం అని అర్థం. ఎందుకంటే, ఒక ముస్లిమ్ మరొక ముస్లిమ్‌ను చంపి నంత మాత్రాన కాఫిర్ అయిపోడు. ఇది ఇస్లామ్ మత విద్వాంసుల ఏకాభిప్రాయం.

123-1. ఈయన తాబయీన్‌లోనివారు, ఇంకా ఇతను కాబ్ అహ్‌బార్ భార్య కుమారుడు, బనీ ఇస్రాయీల్‌కు చెందిన సంప్రదాయాలు, గ్రంథాలకు సంబంధించిన విషయాలు బాగా తెలిసిన పండితుడు. ఇతను చెప్పిన విషయం హదీసుకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నందువల్ల, ఇబ్నె అబ్బాస్(రజిఅన్)కు కోపం వచ్చింది. ఆ స్థితిలో ఆయన(ర), 'అతడు అల్లాహ్ శత్రువు' అని అన్నారు. ఎవరైనా హదీసుకు వ్యతిరేకంగా చెబితే లేదా హదీసుకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నటువంటి అభిప్రాయాన్ని లేదా విధానాన్ని అవలంబిస్తే, అప్పుడు వారు కూడా అల్లాహ్‌కు శత్రువులే. ఎందుకంటే, వారు దైవప్రవక్త ముహమ్మద్(స)కు ప్రతికూలంగా ఉన్నారు.

అతన్ని ఎలా కలుసుకోవాలి?' అని అడిగాడు. దానికి అల్లాహ్, "ఒక చేపను గంపలో పెట్టుకో, ఆ చేప ఎక్కడయితే మాయమైపోతుందో అక్కడే నీకు అతను కనిపిస్తాడు". అని మూసా(అ)కు ఆజ్ఞాపించాడు. తరువాత హజ్రత్ మూసా(అ) బయలుదేరాడు, అతనితో అతని సేవకుడు యూషా బిన్ నూన్ కూడా ఉన్నాడు. వారు ఉభయులూ ఒక చేపను గంపలో తీసుకుని ప్రయాణిస్తూ ఒక కొండ దగ్గరకు వచ్చారు. తమ శిరస్సుల్ని నేలపై పెట్టి నిదురపోయారు. అప్పుడు చేప గంపలో నుంచి బయటపడి పారిపోయింది. సముద్రంలోకి దూసుకుపోయింది. ఈ విషయం మూసా(అ)ను, అతని సేవకుణ్ణి ఆశ్చర్యంలో ముంచి వేసింది. వారిద్దరూ మిగతా రాత్రి, తరువాతి రోజు అంతా ప్రయాణం చేశారు. తెల్లవారినప్పుడు, మూసా(అ) తన సేవకునితో, 'మా ఉదయం భోజనం తీసుకురా; మేము ఈ ప్రయాణం వల్ల అలసిపోయాము' అని అన్నారు. ఏ స్థలం వరకైతే వెళ్ళవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించటం జరిగిందో, ఆ స్థలాన్ని దాటి ముందుకు సాగిపోయిన తరువాత మూసా(అ)కు ప్రయాణ బడలిక కలిగింది. అంతవరకు అలసట అనేది మూసా(అ)ను ముట్టుకోను కూడాలేదు. అప్పుడు ఆయన గారి సేవకుడు, 'మీరు గమనించలేదా, మనం కొండ వద్దకు చేరు కున్నప్పుడు, గంపలోని చేప బయటపడి పారిపోయింది. నేను దాన్ని గురించి ప్రస్తా వించటం మరచిపోయాను' అని అన్నాడు. దానికి మూసా(అ) మనమైతే దాని కోసమే కదా వెతుకుతున్నాము అని అన్నారు. తరువాత వారు ఉభయులూ అన్వేషించు కుంటూ తమ అడుగుజాడల్ని అనుసరిస్తూ వెనక్కు తిరిగి వచ్చారు. వారు ఆ కొండ దగ్గరకు చేరుకున్నప్పుడు అక్కడ ఒక మనిషి నిదురపోతూ కనిపించాడు. అతను తన మీద ఒక వస్త్రాన్ని కప్పుకుని నిదురపోతున్నాడు. మూసా(అ) అతనికి సలాము చేశారు. అప్పుడు ఖిజర్ నిద్ర నుంచి మేల్కొని, నీ దేశంలో సలాము సంప్రదాయం ఎక్కడి నుంచి వచ్చింది అని అడిగారు. అప్పుడు మూసా(అ) పేరు మూసా(అ) అని అన్నారు. దానికి ఖిజర్(అ) ఇస్రాయీల్ సంతతికి చెందిన మూసా(అ)వా అని అడి గారు. అవును, నేను ఇస్రాయీల్ సంతతికి చెందిన మూసా(అ)నే అని మూసా(అ) జవాబు పలికారు. తరువాత మూసా(అ), కొంతకాలం పాటు మీతో ఉండనిస్తారా? కాని మీరు నేర్చుకున్న జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాలు నాకు నేర్పాలి. అప్పుడు ఖిజర్(అ), 'మీరు నా పట్ల సహనం వహించలేరు' అని అన్నారు.

మూసా! విషయం ఏమిటంటే, దేవుడు ఒక రకమైన జ్ఞానాన్ని నాకు ప్రసాదిం చాడు. అది నీకు తెలియదు. మరొక రకమైన జ్ఞానాన్ని ఆయన నీకు ప్రసాదించాడు.

కాని అది నాకు తెలియదు. మూసా(అ) ఇలా అన్నారు, "దైవ సంకల్పమైతే, మీరు నన్ను తప్పకుండా సహనశీలునిగా చూస్తారు. ఏ విషయంలో కూడా నేను మీకు అవిధేయత చూపను." చివరకు వారు ఇద్దరూ సముద్రతీరం వెంట నడుస్తూ పోసాగారు. ఎందుకంటే, సముద్రాన్ని దాటడానికి వారి వద్ద పడవ లేదు. ఇంతలో ఒక పడవ వారి వైపు నుంచి పోతూ కనిపించింది. వారు తమను కూడా ఎక్కించుకోమని ఆ పడవ వారికి విజ్ఞప్తి చేశారు. ఆ పడవవాళ్ళు ఖిజర్(అ)ను గుర్తుపట్టారు. ఖిజర్(అ)ను, మూసా(అ)ను వారు తమ పడవలోకి ఎక్కించుకున్నారు. ఛార్జీలు తీసుకోలేదు. ఇంతలోనే ఒక పిచ్చుక అక్కడకు ఎగురుకుంటూ వచ్చింది. పడవ అంచు మీద కూర్చుని తన ముక్కును ఒకసారో, రెండుసార్లో సముద్రంలో ముంచింది. అప్పుడు ఖిజర్(అ) ఇలా అన్నారు: "మూసా! మీ వద్ద ఉన్న జ్ఞానం, నా వద్ద ఉన్న జ్ఞానం ఈ రెండు జ్ఞానాలు కలిసి అల్లాహ్ వద్ద ఉన్న జ్ఞానంలో నుంచి, ఆ పిచ్చుక తన ముక్కును సముద్రంలో ముంచి ఎంత నీరు తీసుకుందో, అంత జ్ఞానం మాత్రమే తీసుకున్నాయి. తరువాత ఖిజర్(అ) పడవ బల్లల్లోని ఒక బల్ల వైపునకు వెళ్ళి, దాన్ని పీకివేశారు. అప్పుడు మూసా (అ) ఇలా అన్నారు. "ఆ పడవ వాళ్ళు ఛార్జీలు లేకుండానే మనల్ని పడవలోకి ఎక్కనిచ్చారు. కాని మీరో, వారి పడవకు రంధ్రం చేశారు. వారిని ముంచెయ్యదలిచారు. ఖిజర్(అ) ఇలా అన్నారు : "మీరు నా పట్ల సహనం వహించలేరని నేను చెప్పలేదా!" మూసా(అ), "మరిచిపోయి అలా అన్నాను. దానికి నన్ను తప్పు పట్టకండి, నా పనిని కష్టతరం చెయ్యకండి" అని ప్రాధేయపడ్డారు. ప్రవక్త మహనీయులు(స) ఇలా సెలవిచ్చారు. "నేను మరచిపోయానన్నదే మూసా చెప్పిన మొదటి సాకు." తరువాత వారు తమ ప్రయాణాన్ని కొనసాగించారు. ఒక చోట ఒక బాలుడు ఇతర బాలురతో ఆడుకుంటున్నాడు. ఖిజర్(అ) ఏం చేశారంటే, ఆ పిల్లవాడి శిరస్సును పైనుంచి పట్టుకుని తమ చేతులతో దాన్ని పెరికివేశారు (అంటే చంపేశారు). అప్పుడు మూసా (అ), "నీవు అమాయకుడైన ఒక బాలుణ్ణి అన్యాయంగా చంపావు" అని అన్నారు. అప్పుడు ఖిజర్(అ), 'నేను మీకు చెప్పాను కదా, మీరు నా పట్ల సహనం వహించలేరని' అని అన్నారు. ఇబ్నె యైనా ఇలా అన్నారు, 'ఇది అయన మొదట చెప్పిన దానికంటే ఎంతో తీవ్రమైనది.' ఆ తరువాత వారిద్దరూ ముందుకుసాగిపోయారు. ఒక గ్రామానికి చేరుకున్నారు. ఆ గ్రామస్థుల్ని అన్నం పెట్టమని అడిగారు, కాని వారు ఆతిథ్యం ఇవ్వటానికి తిరస్కరించారు. కాని వారు ఉభయులూ ఆ గ్రామంలో, పడిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఒక గోడను చూశారు. హజ్రత్

ఖిజర్(అ) తమ చేతులతో ఆ గోడకు మరమ్మతులు చేసి నిలబెట్టారు. మూసా(అ) ఇలా అన్నారు : "మీరు కోరితే, దానికి గ్రామస్థుల నుంచి కూడా అడిగి తీసుకునే వారే." దానికి ఖిజర్(అ) సమాధానంగా, సరే, ఇక నేనూ, మీరూ వేరైపోయే ఘడియ వచ్చేసింది" అని అన్నారు. ప్రవక్త మహనీయులు(స) ఇలా సెలవిచ్చారు. "అల్లాహ్, మూసా(అ) మీద కరుణజూపుగాక! అయ్యో! మూసా(అ) గారికి సహనం చూపి ఉన్నట్లయితే, ఖిజర్(అ)కు సంబంధించిన మరెన్నో విషయాలు మనకు తెలిసి ఉండేవే."

124వ హదీసుకు సంబంధించిన వ్యాఖ్యానాలు

1. హజ్రత్ ఖిజర్ (అ) దైవప్రవక్త అయినా లేదా దైవానికి సన్నిహితుడైనా, వలీ అయినా ఏమైనాసరే, ఆయన మటుకు కాని హజ్రత్ మూసా (అ), "నేను అందరికంటే ఎక్కువ జ్ఞానం కలవాణ్ణి" అని అనటం అల్లాహ్‌కు మాత్రం నచ్చలేదు. కనుక హజ్రత్ మూసా (అ) కంటే ఎన్నో రెట్లు తక్కువవాడైన ఒక దాసునితో ఆయన్ని (అ) పోటీగా నిలబెట్టటం జరిగింది; అతనితో పోల్చి చూపటం జరిగింది; ఆయన (అ) సిగ్గుపడాలని ఇక ముందు ఇటువంటి సవాళ్ళు విసరకుండా ఉండాలని.
2. సఖ్‌రా అంటే కొండ లేక పెద్ద రాయి అని అర్థం. దాని క్రింద మావుల్ హయాత్ (జీవనజనం) ఉంది. ఆ నీరు గంపలో ఉన్న చేపమీద పడటం వల్ల, అది బ్రతికి దైవకృప వల్ల సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయింది. కాని హజ్రత్ యూషా దాన్ని గురించి మూసా (అ)కు చెప్పటం మరచిపోయారు. హజ్రత్ మూసా (అ) నిద్ర నుంచి మేల్కొన్న తరువాత, కొంచెం దూరం ప్రయాణం చేసిన పిదప ఉదయం భోజనం తీసుకురమ్మని అడిగారు. అప్పుడు హజ్రత్ యూషాకు చేప వృత్తాంతం గుర్తుకొచ్చింది.
3. ఇది కేవలం అల్లాహ్ మహత్యం వల్లనే జరిగింది: హజ్రత్ మూసా (అ)కు ఏ స్థలం వద్దకయితే వెళ్ళమని ఆజ్ఞాపించటం జరిగిందో, ఆ స్థలం దాటి ముందుకుపోయిన తరువాతనే ఆయన (అ) అలసిపోయారు.
4. ఇది ఉల్లేఖకుని సందేహం.
5. హజ్రత్ ఖిజర్ (అ) ఉన్నటువంటి దేశం అవిశ్వాసపు దేశం. హజ్రత్ మూసా (అ) ఖిజర్ (అ)ను ఉద్దేశించి సలాము చేసినప్పుడు ఆయన (అ) ఈ సలాముచెయ్యటం మూసా (అ) ఎక్కడ నుంచి నేర్చుకున్నాడు అని ఆశ్చర్యపడ్డారు. దీని ద్వారా తెలిసే విషయం ఏమిటంటే, ఖిజర్(అ)కు కూడా అగోచర జ్ఞానం తెలియదు. ఒకవేళ ఈ జ్ఞానం ఉన్నట్లయితే ఆయన మొదట్లోనే మూసా (అ)ను గుర్తుపట్టేవారు.
6. హజ్రత్ మూసా (అ)కు ఉన్న జ్ఞానం పైకి స్పష్టంగా కనిపించే షరిఅత్ జ్ఞానం అయితే, హజ్రత్ ఖిజర్ (అ) ప్రత్యేకమైన ఆజ్ఞల కోసం నియమించబడ్డారు. అవి పైకి షరిఅత్‌కు వ్యతిరేకంగా కనిపిస్తాయి. కాని వాస్తవానికి కావు. ఎందుకంటే అవి అల్లాహ్ ఆజ్ఞలు

కాబట్టి.
7. శబ్దానువాదం ఇలా వుంది; ఒక పిచ్చుక తన ముక్కును సముద్రంలో ముంచి ఎంత నీటిని తగ్గించిందో అంతే అల్లాహ్ జ్ఞానాన్ని నీకూ, నాకూ ఉన్న జ్ఞానం తగ్గించింది. కాని పైకి వ్యక్తమయ్యే ఈ భావం సరియైనది కాదు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ జ్ఞానం ఇంత కూడా తరగదు. కనుక మేము అనువాదంలో పేర్కొన్న అర్థమే యదార్థమైనది.
8. బహుశా అటువంటి హత్య ఆనాటి ధర్మశాస్త్రం ప్రకారం ధర్మసమ్మతమైనదిగా ఉండేదేమో. ఇక పడవకు కన్నం పెట్టటం గురించి అది గనక ఒక దుర్మార్గుని దుర్మార్గం నుంచి కాపాడటానికి చేస్తే ధర్మసమ్మతంకాని విషయం మాత్రం కాదు. ముస్లిం ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది. పన్ను వసూలు చేసే వారు ఆ పడవను విడిచిపెట్టి నప్పుడు, హజ్రత్ ఖిజర్ (అ) మళ్ళీ ఆ రంధ్రాన్ని మూసివేశారు. ఇక పడిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న గోడ మరమ్మత్తులను గురించి అది నూటికి నూరుపాళ్ళు ఉపకారమే, పరోపకారమే ఈ వృత్తాంతాన్ని గురించి తెలుసుకుని, అల్లాహ్‌కు సన్నిహితులు, అల్లాహ్‌కు స్నేహితులు అయిన వారు షరిఅత్ ఆజ్ఞలకు అతీతులని అనుకోకూడదు. ఇటువంటి ఆలోచన, ఇటువంటి భావన అధర్మమయినది, నాస్తికమయినది.
9. మొదటి వాక్యం కంటే రెండో వాక్యంలో హెచ్చరిక ఎక్కువ తీవ్రంగా ఉంది; ఎందు కంటే, మొదటి వాక్యంలో 'లక' అనే పద ప్రయోగం అసలు లేనేలేదు. కాని రెండో వాక్యంలో 'లక' అనే పదం ఉంది.

46వ అధ్యాయం

కూర్చొని ఉన్నటువంటి మత విద్వాంసుణ్ణి ఎవరైనా నిలబడి ప్రశ్నలు వేస్తే

125. అబూ మూసా ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఒక వ్యక్తి ప్రవక్త మహనీయుని (స) వద్దకు వచ్చి, "ఓ దైవ ప్రవక్తా! ఎటువంటి పోరాటాన్ని అల్లాహ్ కోసం చేసే పోరాట మంటారు? ఎందుకంటే మాలో కొందరు కోపం వచ్చినందు వల్ల పోరాడతారు, మరికొందరు (వ్యక్తిగత, జాతీయ, దేశ) అభిమానం వల్ల పోరాడతారు" అని అడిగాడు. అప్పుడు కారుణ్యమూర్తి (సఅసమ్) తల ఎత్తి అతని వైపు చూశారు, ఎందుకంటే ఆయన (స) కూర్చొని ఉన్నారు. అతను నిలబడి ఉన్నాడు.[1] ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చారు. "అల్లాహ్ వచనం ఎల్లప్పుడూ ఘనమైనదిగా, ఉన్నత మైనదిగా ఉండాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఎవరైనా పోరాడితే, ఆ పోరాటం అల్లాహ్ కోసం చేసే పోరాటం అనిపించుకుంటుంది."

125-1. ఇక్కణ్ణుంచే అధ్యాయంలో ప్రస్తావించబడిన ప్రధానాంశం ప్రారంభమవుతుంది. ఎందుకంటే, ప్రవక్త మహనీయులు (స) కూర్చొని ఉన్నారు, ప్రశ్నించే వ్యక్తి నిలబడి ఉన్నాడు. ఆగ్రహం వల్లగాని, అభిమానం వల్లగాని, ఎవరైనా పోరాడితే, ఒకవేళ

47వ అధ్యాయం

మినా దగ్గర రాళ్ళు విసిరేటప్పుడు, ఏదైనా ధార్మిక సమస్యను గురించి అడగటం, దానికి సమాధానం చెప్పటం.

126. అబ్దుల్లా బిన్ అమర్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ఇలా ఉంది : నేను దైవప్రవక్త (సఅసమ్)ను జమ్‌రా వద్ద చూశాను. ఆయన (స) గారిని ప్రజలు ధార్మిక సమస్యలను గురించి అడుగుతున్నారు. ఒక మనిషి, "ఓ దైవ ప్రవక్తా!(స) నేను రాళ్ళు విసరకుండానే, మరచిపోయి ఖుర్బానీ ఇచ్చాను" అని విన్నవించుకున్నాడు. దానికి మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్), "ఫర్వాలేదు, నీవు ఇప్పుడు రాళ్ళు విసురు. అది దోషమేమీ కాదు" అని సెలవిచ్చారు. మరొకతను ఇలా అన్నాడు, "దైవప్రవక్తా! నేను ఖుర్బానీ ఇవ్వకుండానే, పొరపాటు వల్ల తల వెంట్రుకలు తీయించుకున్నాను. సమాధానంగా ప్రవక్త (స), ఫర్వాలేదు, ఇప్పుడు ఖుర్బానీ ఇవ్వు. అది దోషం కాదు" అని సెలవిచ్చారు. తరువాత ఆ రోజున సకాలంలో చెయ్యబడని హజ్ సంప్రదాయాలను గురించి దైవప్రవక్త (స)ను ఎన్ని విషయాలైతే అడగటం జరిగిందో, వాటన్నింటికీ ఆయన(స) ఒకే ఒక సమాధానం ఇచ్చారు అది, "ఫర్వా లేదు, ఇప్పుడు చెయ్యండి. అది దోషం కాదు" అని.

48వ అధ్యాయం

అల్లాహ్ ఫర్మానా ప్రకారం, మీకు ప్రసాదించబడిన జ్ఞానం బహు స్వల్పమైనది.

127. అబ్దుల్లా బిన్ మసూద్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు : ఒకసారి నేను మహాప్రవక్త (సఅసమ్)తోపాటు మదీనా నగర శిథిలాలలో నడుస్తూ పోతున్నాను, ఆయన తమ వద్ద ఉన్న ఖర్జూరపు కర్ర సహాయంతో నడుస్తూ ముందుకు సాగి

ఈ ఆగ్రహం, ఈ అభిమానం ఏదైనా ప్రాపంచిక ప్రయోజనం పొందటం కోసమైతే, అది అల్లాహ్ కోసం చేసే పోరాటం (జిహాద్) కానేరదు. ఒకవేళ ఈ కోపం ధర్మం కోసమైతే, ఈ అభిమానం ధర్మం కోసమైతే, అది అల్లాహ్ మార్గంలో చేసే పోరాటం అనిపించుకుంటుంది. అందుకనే దైవప్రవక్త (స) ఎవ్వరూ ఇవ్వలేనంతటి మంచి సమాధానాన్ని, చక్కని జవాబును ఇచ్చారు. అంటే దైవధర్మం సమున్నతం కావాలి. సముజ్వలం కావాలి, అవిశ్వాసం, షిర్కుల బలం భగ్నం కావాలి అనేది పోరాటం ఉద్దేశ్యమైతే, అది జిహాద్ (పోరాటం) అనిపించుకుంటుంది. ఒకవేళ ఈ పోరాటం, ఈ లక్ష్యం ప్రాపంచిక సంపదను పొందటం కోసమయితే, రాజ్య విస్తరణ కాంక్షతో అయితే, అది జిహాద్ కాదు, కాబోదు.

పోతున్నారు. మార్గమధ్యంలో కొందరు యూదులు తటస్థపడ్డారు. వారు పరస్పరం, ఆయన్ని, ఆత్మను గురించి అడుగుదామని అనుకున్నారు. కాని కొందరు అడగొద్దు. ఎందుకంటే ఆయన చెప్పే విషయం మీకు అప్రియంగా ఉండవచ్చు" అని అన్నారు. కొందరు, "మేమైతే ఆయన్ని తప్పకుండా అడుగుతాం" అని అన్నారు. చివరకు వారిలోని ఒక వ్యక్తి ఇలా అడగసాగాడు; "ఓ అబుల్ ఖాశిమ్! ఆత్మ అంటే ఏమిటి?" ఇది విని ప్రవక్త మహనీయులు (స) మౌనం వహించారు. అప్పుడు, నేను ఆయన మీద దైవవాణి అవతరిస్తూ ఉన్నదేమో అని అనుకున్నాను, కనుక వెంటనే లేచి నిలబడ్డాను. దైవవాణి అవతరణాస్థితి తొలగిపోయినప్పుడు, ఆయన (స) బనీ ఇస్రాయీల్ సూరాలోని ఈ వాక్యాన్ని పఠించారు."ఓ ప్రవక్తా! ఈ ప్రజలు నిన్ను ఆత్మను గురించి అడుగుతారు. ఇలా చెప్పు : ఆత్మ నా ప్రభువు యొక్క ఆజ్ఞ. కాని మీకు లభించిన జ్ఞానం బహుస్వల్పమైనది."[1]

49వ అధ్యాయం

అవగాహనా లోపం వల్ల, కొందరు మరిన్ని కష్టాలపాలవుతారేమో అనే భయం వల్ల ధర్మసమ్మతమైన కొన్ని విషయాలను వదలివేసే, విడిచిపెట్టే వ్యక్తి ప్రస్తావన.

128. అస్వద్ ఇలా ఉల్లేఖించారు: అబ్దుల్లా బిన్ జుబేర్ (రజిఅన్) నన్ను ఇలా అడిగారు: "హజ్రత్ ఆయెషా (రజిఅన్) మీకు రహస్యంగా ఎన్నో విషయాలు

127–1. అంటే, దేవుడు బహుస్వల్పమైన జ్ఞానాన్ని మాత్రమే మీకు ప్రసాదించాడు. వేలాది వస్తువుల యదార్థం ఏమిటో మీకు తెలియనే తెలియదు. ఆత్మ అయితే స్పృశింపశక్యంకాని వస్తువు. స్పర్శకు అందుబాటులో ఉన్న వస్తువుల వాస్తవం కూడా మనకు తెలియదు కదా! ఒక వస్తువుకు సంబంధించిన అన్ని కార్యకలాపాలు, దాని ప్రత్యేకతలు, దాని ప్రభావాలు కూడా మనకు తెలియవు. దిక్సూచి ముల్లు కేవలం ఉత్తర దిశనే ఎందుకు సూచిస్తుందో మరొక దిక్కు వైపునకు ఎందుకు మళ్ళదో ఇంతవరకు ఏ శాస్త్రజ్ఞుడికీ తెలియదు. జంతువులు ప్రకృతి సహజమైన అలవాట్ల విషయంలో ఎవరూ నేర్పకుండానే ఎలా నేర్చుకుంటాయో, ఏ శాస్త్రవేత్తకూ ఇంతవరకూ తెలియదు. ఉదాహరణకు, నదీప్రవాహాన్ని ఎన్నడూ చూడని కుక్క నీళ్ళల్లో పడగానే ఈదటం ప్రారంభిస్తుంది. పశువుల్లో కల్లా తెలివైన పశువుగా పరిగణింపబడే మనిషి సైతం నేర్చుకోకుండా ఒక్క గజం దూరం కూడా ఈదలేడు, నీళ్ళల్లో పడగానే మునకలేస్తూ మునిగిపోతాడు. కోడి పిల్ల పుట్టంగానే నోటితో ఆహారం తింటుంది. కాని మనిషికి పుట్టే బిడ్డ చాలా కాలం వరకు అన్నం తినే సామర్థ్యం కలిగి ఉండదు.

చెప్పేవారు కదా! కాబా గృహం గురించి కూడా ఆమె మీకేమైనా చెప్పారా?" నేను ఇలా చెప్పాను: తనతో ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఇలా సెలవిచ్చారని హజ్రత్ ఆయెషా నాకు చెప్పారు. "ఆయెషా! నీ జాతి వారు అంటే ఖురైష్ తెగవారు కొత్త ముస్లిములు కాకుండా ఉన్నట్లయితే, ఇబ్నె జుబేర్ (రజిఅన్) ప్రకారం అవిశ్వాసపు యుగం ఇప్పుడిప్పుడే అంతమవకుండా ఉన్నట్లయితే, కాబాను పడగొట్టి అందులో రెండు ద్వారాలను ఏర్పాటు చేసి ఉండేవాణ్ణి; ఒక ద్వారం లోనికి ప్రవేశించటానికి, మరొకటి బయటకు పోవటానికి." తరువాత ఇబ్నె జుబేర్ (రజిఅన్) తన ప్రభుత్వ హయాంలో అలానే చేశారు.[1]

50వ అధ్యాయం

జ్ఞాన సంబంధమైన విషయాలను కొంత మందికి నేర్పటం; కొంత మందికి, వారు అర్థం చేసుకోలేరని భావించి నేర్పకపోవటం.

హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: "ప్రజలకు, వారు అర్థం చేసుకోగల ధార్మిక విషయాలను మాత్రమే బోధించండి. లేకపోతే, వారు అల్లాహ్‌ను గురించి, ఆయన ప్రవక్త (స)ను గురించి కాదని విషయాలను ప్రజలకు తెలియజేసే అవకాశం ఉంది."

129. **హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్) గారికి చెందిన పై సూక్తిని మాకు అబ్దుల్లా బిన్ మూసా తెలియజేశారు; ఆయనకు మారూఫ్ (రజిఅన్) తెలియజేశారు. ఆయనకు అబూ తుఫైల్ తెలియజేశారు.**

130. **అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు : ఒకసారి హజ్రత్ మాజ్ (రజిఅన్) ప్రవక్తశ్రీ ముహమ్మద్ (సఅసమ్)తో ఒంటె మీద వెనుక కూర్చొని ప్రయాణం చేస్తున్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) అతన్ని (ర) ఉద్దేశించి, 'మాజ్!**

128–1. ఆయన తన పరిపాలనాకాలంలో కాబా గృహంలో రెండు ద్వారాలను ప్రతిష్ఠింపజేశారు, ఒకటి, తూర్పు దిక్కున, మరొకటి పడమర దిశలో. అనాది నుంచి ఒకే ఒక ద్వారం తూర్పు దిక్కున ఉండేది. దుర్మార్గుడు, శాపగ్రస్తుడు అయిన హజ్జాజ్ అబ్దుల్లా బిన్ జుబేర్ (రజిఅన్) పట్ల ఉన్నటువంటి వైషమ్యం కారణంగా, కాబా గృహాన్ని అజ్ఞానపు కాలంలో ఉన్న విధంగానే మళ్ళీ మార్చివేశాడు, మహనీయ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసమ్) గారి ఫర్మానాను లెక్కచెయ్యలేదు. విద్వేషం అనేది ఒక పెద్ద ఆపద– ఇతరుల అంధ విశ్వాసాల కోసం మనం మన ఆత్మ గౌరవాన్ని మంటగలుపుకున్నట్లు.

అని పిలిచారు. దానికి మాజ్, "దైవప్రవక్తా! (స) నేను వింటున్నాను, చెప్పండి" అని అన్నారు. ప్రవక్త మహనీయులు (స) మళ్ళీ, 'మాజ్!' అని పిలిచారు. సమాధానంగా అతను, 'దైవప్రవక్తా! (స) నేను వింటున్నాను, సెలవియ్యండి' అని విన్నవించు కున్నారు. ఈ విధంగా ఆయన (స), అతన్ని(ర) మూడు సార్లు పిలిచారు, తరువాత ఇలా సెలవిచ్చారు; "ఎవరైనా చిత్తశుద్ధితో, హృదయపూర్వకంగా, అల్లాహ్ తప్ప సత్య దైవం మరొకడెవ్వడూ లేడు, ముహమ్మద్ (సఅసమ్) ఆయన పంపిన ప్రవక్త (స) అని సాక్ష్యమిస్తే, అల్లాహ్ అతని పక్షంలో నరకాగ్నిని నిషేధిస్తాడు."[1] మాజ్ (ర) ఇలా విజ్ఞప్తిచేశారు: "దైవప్రవక్తా! నన్ను ఈ విషయం గురించి ప్రజలకు చెప్పమంటారా; వారు ఆనందభరితులవుతారు." దానికి ఆయన ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఒకవేళ నీవు దీన్ని గురించి వారికి చెబితే, వారు పూర్తిగా దానిమీదనే ఆధారపడ తారు[2]" తరువాత హజ్రత్ మాజ్ (రజి), మరణ సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు, తాను పాపినైపోతానేమో అని భయపడి, ఈ విషయం గురించి ప్రజలకు తెలియజేశారు.[3]

130-1. అంటే నరకాగ్నిలో శాశ్వతంగా ఉండిపోవటాన్ని అతని పక్షంలో అల్లాహ్ నిషేధిస్తాడు; ఒక ముస్లిమ్ ఎంతటి పాపాత్ముడైనా, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నరకం నుంచి బయటకు తీయబడతాడు. కాని దీని అర్థం ఒక ముస్లిం నరకానికి అసలు పోడు అని ఎంత మాత్రం కాదు. ఎందుకంటే అహ్లె సున్నత్ వర్గీయుల్లో ఈ విషయం గురించి ఏకాభిప్రాయం ఉంది: ముస్లిముల వర్గం ఒకటి నరకానికి పోతుంది కాని ఆ తరువాత ప్రవక్త మహనీయుని (స) సిఫారసు కారణంగా, ఆ వర్గం బయటి కొచ్చేస్తుంది. కొంత మంది ఏమన్నారంటే, ఈ హదీసులో ప్రస్తావించబడిన ముస్లిములు సత్కార్యాలు చెయ్యటంతో పాటు ఇటువంటి సాక్ష్యం ఇచ్చినవారు లేదా పాపాలు చేసి పశ్చాత్తాపపడి మరణించినవారు. ఈ హదీసు ఆధారంగా ఇమామ్ బుఖారీ (రె.అలై) గారు ఒక నిర్ణయం చేశారు. అదేమిటంటే, ధర్మానికి సంబంధించిన కొన్ని విషయాలను ప్రజలకు చెప్పకూడదు. దైవప్రవక్త (స) హజ్రత్ మాజ్ (ర)ను, ఈ హదీసును గురించి ప్రజలందరికీ చెప్పవద్దని వారించారు కదా!

130-2. వారు సత్కార్యాలు చెయ్యటం మానేస్తారు, కేవలం సత్యవచనానికి సాక్ష్యమివ్వటం తోనే సరిపెట్టుకుంటారు, తృప్తి చెందుతారు. ముస్లిములకు చెందిన మర్హబా ఫిర్ఖా వారు ఇలానే చేశారు. వారేమంటారంటే, విశ్వాసం అనేది మనిషిలో ఉంటే, ఎటువంటి పాపాలైనా అతనికి నష్టాన్ని కలిగించలేవు, ముస్లిం అయినవాడు ఎన్నటికీ నరకంలోకి పోడు.

130-3. జ్ఞానాన్ని దాచిపెట్టడం పాపమనీ, నేను పాపాత్ముడనైపోతానేమో అని హజ్రత్ మాజ్ (ర) భయపడ్డారు. అయితే ఈ దాచిపెట్టడం అనేది దైవప్రవక్త (స) ఆదేశాను

131. దైవప్రవక్త (సఅసమ్) మహనీయులు హజ్రత్ మాజ్ (రజిఅన్)కు ఇలా బోధించారని హజ్రత్ అనస్ (ర) ఉల్లేఖించారు: "ఆరాధనలో అల్లాహ్‌తోపాటు ఇతరుల్ని కూడా కలపని[1] వ్యక్తి తాను అల్లాహ్‌ను కలుసుకున్నప్పుడు, స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తాడు." హజ్రత్ మాజ్ (ర), ఈ శుభవార్తను నేను ప్రజలకు చెప్పవచ్చునా అని దైవప్రవక్త(స)ను అడిగారు. దానికి ఆయన (స), "వద్దు. వారికి చెప్పవద్దు. వారు దాని మీదనే పూర్తిగా ఆధారపడతారేమో అని నా భయం" అని సెలవిచ్చారు.

51వ అధ్యాయం

ధర్మజ్ఞానం నేర్చుకునే విషయంలో సిగ్గుపడటం.[1] ముజాహిద్ ఇలా అన్నారు: "సిగ్గుపడే వ్యక్తికి, గర్విష్టి అయిన మనిషికి ధర్మజ్ఞానం అబ్బదు." హజ్రత్ ఆయెషా (రజిఅన్) ఇలా అన్నారు: "అన్సారీ స్త్రీలు ఎంత మంచివారు. ధర్మజ్ఞానం నేర్చుకునే విషయంలో సిగ్గు వారికి అడ్డుగోడగా నిలవలేదు."[2]

132. ఉమ్మె సల్‌మా (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: ఉమ్మె సులైమ్ (హజ్రత్ అనస్ గారి తల్లి) దైవప్రవక్త (సఅసమ్) వద్దకు వచ్చి ఇలా అడిగారు : "ఓ ప్రవక్తా! సత్యం గురించి చెప్పే విషయంలో అల్లాహ్ సిగ్గుపడడు కదా! వీర్యస్ఖలనం జరిగినప్పుడు స్త్రీ తలంటి స్నానం చెయ్యవలసిందేనా?" దానికి సమాధానంగా, ప్రవక్త (స) మహనీయులు ఇలా సెలవిచ్చారు: "అవును. ఆమె గనక, మేల్కొన్న తరువాత, వీర్యాన్ని చూసినట్లయితే, తలంటి స్నానం తప్పనిసరిగా చెయ్యాలి." ఇది విని ఉమ్మె సులైమ్ (రజిఅన్) సిగ్గుతో తమ ముఖాన్ని దాచుకున్నారు. ఆమె ఇంకా ఇలా అడిగారు : "ఓ ప్రవక్తా (సఅసమ్) స్త్రీకి కూడా వీర్యస్ఖలనం అవుతుందా?" దానికి ఆయన, "అవును, అవుతుంది. నీ చేతులకు మట్టికాను! లేకపోతే, పిల్లవాడిలో తల్లి పోలికలు ఎందుకుంటాయి" అని సెలవిచ్చారు.[3]

సారమే జరిగింది కదా అనే సందేహం కలుగుతుంది. దానికి సమాధానం ఇది. ప్రవక్త మహనీయులైతే, సత్యవచనానికి సాక్ష్యమివ్వటమనే విషయం మీదనే పూర్తిగా ఆధారపడేవారికి మాత్రమే ఈ హదీసును గురించి చెప్పవద్దని వారించారేగాని, అలా చెయ్యని వారికి చెప్పవద్దని కాదు. మరణ సమయంలో ఇటువంటి వారికే బహుశా హజ్రత్ మాజ్ ఈ హదీసును గురించి చెప్పి ఉంటారు.

131-1. ఒకే దైవాన్ని విశ్వసించేవాడై ఉండాలి, అల్లాహ్ ఆజ్ఞలన్నింటినీ నమ్మేవాడై ఉండాలి.

132-1. ధార్మిక విషయాలు నేర్చుకునే విషయంలో సిగ్గుపడటం మంచి లక్షణం కాదు. అది మనస్సు యొక్క బలహీనతకు, పిరికితనానికి నిదర్శనం తప్ప మరేమీ కాదు.

133. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఉల్లేఖనం ప్రకారం: దైవప్రవక్త (సఅసమ్) మహనీయులు ఇలా సెలవిచ్చారు: "వృక్షాలలో ఒక వృక్షం ఉంది. దాని ఆకులు రాలవు. అది ఒక ముస్లిమ్ లక్షణాలు కల వృక్షం. అది ఏ వృక్షమో నాకు చెప్పండి". ఇది విన్న తరువాత ప్రజల ఆలోచనలు అడవి వృక్షాల వైపునకు పరుగెత్తాయి. "అది ఖర్జూరపు వృక్షం అయి ఉండాలి అనే ఆలోచన నా మనస్సులో మెరిసింది. కాని నేను సిగ్గుపడి ఆ విషయాన్ని చెప్పలేకపోయాను" అని అబ్దుల్లా అన్నారు. చివరకు ప్రజలు, "ఓ ప్రవక్తా! అది ఏ వృక్షమో మీరే చెప్పండి" అని అడిగారు. ప్రవక్త మహనీయులు(స), "అది ఖర్జూరపు వృక్షం అని సెలవిచ్చారు. అప్పుడు అబ్దుల్లాహ్, "నా మనస్సులో వచ్చిన ఆలోచనను గురించి నేను నా తండ్రి హజ్రత్ ఉమర్ (రజిఅన్)కు నివేధించాను" అని అన్నారు. దానికి హజ్రత్ ఉమర్, "నీవు గనక అప్పుడే ఆ విషయాన్ని గురించి చెప్పి ఉన్నట్లయితే, గొప్ప సంపద దొరికితే లభించే ఆనందం కంటే ఎక్కువ ఆనందాన్ని అనుభవించి ఉండేవాణ్ణి" అని అన్నారు.

52వ అధ్యాయం

ఏదైనా విషయం గురించి సిగ్గు వల్ల తాను అడగలేకపోతే, ఇతరుల చేత అడిగించటం.

134. హజ్రత్ అలీ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: నాకు మజీ[1] ఎక్కువగా వస్తూ ఉంటుంది. నేను అల్ మిఖ్దాద్‌ను ఈ సమస్యను[2] గురించి ప్రవక్త (స) మహనీయుని అడగమని చెప్పాను. అతను దైవప్రవక్తను ఈ విషయం గురించి అడిగారు. అప్పుడు ఆయన (సఅసమ్), "మజీ[3] స్ఖలనమైనప్పుడు వుజూ తప్పనిసరిగా చేసుకోవాలి" అని అన్నారు.

132-2. వారు ప్రపంచ మహిళలకు చేసిన మహోపకారం ప్రళయం వచ్చే వరకు ఉంటుంది. ఎందుకంటే వారి వల్లనే ఇతర స్త్రీలు ఎన్నో ధార్మిక విషయాలను గురించి తెలుసుకున్నారు.

132-3. నీ చేతులకు మట్టికాను, అంటే నీవు నిస్సహాయురాలైపోవుగాక అని అర్థం. ఇది శాపనార్థం (బద్దుఆ) కాదు. కోపం వచ్చినప్పుడుగాని, విచారాన్ని వ్యక్తం చేయవలసి వచ్చినప్పుడు గాని అరబ్బులు వాడే పదప్రయోగం. ప్రవక్త (స)గారి భావం ఏమిటంటే, స్త్రీలలో కూడా వీర్యం ఉంటుంది, పిల్లవాడి శారీరక నిర్మాణంలో అది కూడా భాగం పంచుకుంటుంది. లేకపోతే బిడ్డ ముఖం ఎల్లప్పుడూ తండ్రి ముఖాన్నే పోలి ఉంటుంది, తల్లి ముఖపోలికలు దానికి ఉండవు. కాకపోతే ఎవరి వీర్యం ప్రాబల్యం వహిస్తుందో, వారి పోలికలు ఎక్కువగా ఉంటాయి.

134-1. మజీ అంటే కామవాంఛ రగిలినప్పుడు పురుషాంగం నుంచి వెలువడే ఒక ద్రవ పదార్థం. దాని స్ఖలనం వల్ల కామవాంఛ తీవ్రత పెరుగుతుంది.

53వ అధ్యాయం

మసీదులో ధర్మజ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలను గురించి మాట్లాడు కోవటం, ధార్మిక తీర్పులు చెప్పటం.

135. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా చెప్పారని నాఫీ ఉల్లేఖించారు: మస్జిదె నబవీలో (ప్రవక్త (స) మసీదు) నిలబడి, ఇలా అడిగాడు: "ఓ దైవప్రవక్తా (సఅసమ్)! మేము హజ్‌కు సంబంధించిన ఎహ్‌రామ్‌ను ఎక్కణ్ణుంచి కట్టుకోవాలి, ఈ విషయంలో మీ ఆజ్ఞ ఏమిటి?" దానికి సమాధానంగా ఆయన (స) ఇలా సెల విచ్చారు : "మదీనా నుంచి హజ్‌కు వెళ్ళే ప్రజలు జుల్‌హులైఫా నుంచి[2] ఎహ్రామ్ కట్టుకోవాలి, సిరియా నుంచి హజ్‌కు వెళ్లేవారు అల్‌జిహ్‌ఫా నుంచి ఎహ్రామ్ కట్టు కోవాలి; నజ్ద్ నుంచి హజ్‌కు వెళ్లేవారు ఖర్న్ నుంచి ఎహ్రామ్ కట్టుకోవాలి." ఇబ్నె ఉమర్ (రజిఅన్) ఇంకా ఇలా అన్నారు: "దైవప్రవక్త (సఅసమ్) ఇలా కూడా సెలవిచ్చారని ప్రజలు అన్నారు. యమన్ నివాసులు యలమ్‌లమ్ నుంచి ఎహ్రామ్ కట్టుకోవాలి."[3] ఇబ్నె ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా అంటూ వుండేవారు: "యమన్

134-2. మరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది: స్వయంగా నేనే, దైవప్రవక్త (స)ను ఈ సమస్యను గురించి అడగటానికి సిగ్గుపడ్డాను. ఎందుకంటే, ఆయన (స) గారి కుమార్తె (ర) నా భార్య కదా! ఇలా సిగ్గుపడటం అనేది దోషం కాదు. ఎందుకంటే, సమస్యను గురించి అడగటం ముఖ్యం, అవసరం. ఈ అవసరం ఇతరులచే అడిగించటం ద్వారా తీరిపోయింది.

134-3. అంటే, మజీ వెలువడటం వల్ల, వుజూ తప్పనిసరిగా చేసుకోవాలి; గుసుల్ అవసరం లేదు.

135-1. అంటే మసీదులో ధర్మజ్ఞానం నేర్చుకోవటం, నేర్పటం ధర్మసమ్మతమైన విషయమే. ఇదే విధంగా ధార్మిక తీర్పులు చెప్పటం, షరిఅత్ వెలుగులో కేసులు పరిష్కారం చెయ్యటం కూడా ధర్మసమ్మతమే. కంఠస్వరాన్ని పెంచి బిగ్గరగా మాట్లాడినా సరే. ఎందుకంటే ఈ పనులన్నీ ఆరాధన కిందకే వస్తాయి. ఇదేవిధంగా మసీదులో ధార్మిక చర్చలు జరపటం కూడా ధర్మసమ్మతమే.

135-2. జుల్ హులైఫా ఒక స్థలం పేరు. ఈ హదీసు ప్రస్తావన, ఇన్షాఅల్లాహ్, 'కితాబుల్ హజ్'లో వస్తుంది. ఇమామ్ బుఖారీ గారు ఈ విషయాన్ని ఈ అధ్యాయంలో ఎందుకు తీసుకువచ్చారంటే, ఆ వ్యక్తి ధార్మిక విషయం గురించి దైవప్రవక్తను మసీదులో అడిగాడు. ఆయన (స) దానికి సమాధానం మసీదులోనే ఇచ్చారు. అతని పేరేమిటో తెలియదు.

నివాసులు యలమ్‌లమ్ నుంచి ఎహ్రామ్ కట్టుకోవాలి" అని ప్రవక్త మహనీయులు (స) అన్నట్టు నేను స్పష్టంగా వినలేదు.[4]

54వ అధ్యాయం

అడిగేవాడు అడిగినదాని కన్నా ఎక్కువ జవాబు చెప్పటం.

136. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజిఅన్) ఇలా ఉల్లేఖించారు: "ఒక మనిషి దైవప్రవక్త(స)ను, ఎహ్రామ్ కట్టుకునే వ్యక్తి ఎలాంటి దుస్తుల్ని ధరించాలి" అని అడిగాడు. దానికి సమాధానంగా ఆయన (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: "అతను షర్టు తొడుక్కోకూడదు. తలపాగ కట్టుకోకూడదు, పైజామా తొడుక్కోకూడదు[1] టోపీ పెట్టుకో కూడదు. జాఫ్రాని లేక పరిమళ ద్రవ్యాలు రాసిన వస్త్రాన్ని ధరించకూడదు, ఒకవేళ తొడుక్కోవటానికి చెప్పులు లేకపోతే, తోలుతో చేసిన మేజోళ్లు తొడుక్కోవచ్చు. అయితే చీల మండలు కనిపిస్తూ ఉండాలి, మేజోళ్లను వాటి కింది వరకు కత్తిరించుకోవాలి."[2]

135-3. అల్‌జుహ్‌ఫా, ఖర్న్, యలమ్‌లమ్- ఇవన్నీ స్థలాల పేర్లు. ఇండియా నుంచి హజ్‌కు వెళ్లేవారి మీఖాత్ (ఎహ్రామ్ కట్టుకునే స్థలం) కూడా యలమ్‌లమే. కనుక వారు అక్కణ్ణుంచే ఎహ్‌రామ్ కట్టుకోవాలి. ఈ హదీసుకు సంబంధించిన మిగతా చర్చ ఇన్షాఅల్లాహ్ కితాబుల్ హజ్‌లో వస్తుంది.

135-4. ఒక హదీసును ఉల్లేఖించటంలో హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజిఅన్) ఎంత జాగ్రత్త తీసుకునేవారో, ఎంత బాధ్యతతో వ్యవహరించేవారో దీని ద్వారా నిరూపిత మవుతోంది. ఏ పదమైతే బాగా జ్ఞాపకముండదో, దాన్ని ఆయన ఉల్లేఖించేవారుకారు.

136-1. బుర్నస్ (టోపీ) అంటే పూర్వకాలంలో ప్రజలు ధరించే పొడుగాటి టోపి అని కొందరు విశ్లేషించారు. మరికొందరు అది బారాన్‌కోట్ (రైన్‌కోటు) అని అనువాదం చేశారు. అసలు విషయమేమిటంటే, ముహ్రిమ్, కుట్టిన వస్త్రాన్ని ధరించకూడదు, ఇంకా శిరస్సును, పాదాలను దాచకూడదు.

136-2. అడిగేవాడు, ముహ్రిమ్ (ఎహ్రామ్ కట్టుకున్న వ్యక్తి) ఎటువంటి దుస్తులు ధరించాలి అని అడిగాడు. దానికి ప్రవక్త మహనీయులు (స) ఫలానా దుస్తులు ధరించకూడదు అని సమాధానం చెప్పారు. దీని ద్వారా స్పష్టమైన విషయమేమిటంటే, మిగతా దుస్తులు ధరించవచ్చు అని. కనుక ఇక్కడ సమాధానం ప్రశ్నకంటే ఎక్కువగా ఉంది. ఎందుకంటే ముహ్రిమ్ ఏ ఏ దుస్తులు ధరించకూడదు అనే విషయం ప్రశ్నలో లేదు.